

AZ ÉLELMISZER-TERMELÉS GAZDÁLKODÓ SZERVEZETEINEK PÉNZÜGYI HELYZETE 2017

Agrárgazdasági Kutató Intézet

**AZ ÉLELMISZER-TERMELÉS
GAZDÁLKODÓ SZERVEZETEINEK
PÉNZÜGYI HELYZETE
2017**

Szerzők: Illés Ivett
Keményné Horváth Zsuzsanna

Opponensek: Losonczy Tünde
Miskó Krisztina

Felelős kiadó: Kemény Gábor

Szerkesztőbizottság:	Biró Szabolcs	Lámfalusi Ibolya
	Dublecz Károly	Pető Károly
	Felföldi János	Potori Norbert
	Fertő Imre	Rieger László
	Herdon Miklós	Stummer Ildikó
	Illés B. Csaba	Szakály Zoltán
	Kapronczai István	Szücs István
	Káposzta József	Takács István
	Kemény Gábor	Tóth József
	Kertész Róbert	Tóth Tamás
	Keszthelyi Szilárd	Vágó Szabolcs

Kiadó:
Agrárgazdasági Kutató Intézet
H-1093 Budapest, Zsil utca 3–5.
Telefon: (+36 1) 217-1011
Fax: (+36 1) 217-4469
www.aki.gov.hu
aki@aki.gov.hu

DOI: <http://doi.org/10.7896/ai1901>
ISSN 2498-5139
ISSN 1418-2130 (Agrárgazdasági Információk sorozat)

Nyomda, kötetzet: Prime Rate Kft.
© Agrárgazdasági Kutató Intézet

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatainak bármilyen formában (nyomtatva vagy elektronikus) történő tárolása vagy továbbítása, továbbá bármilyen elven működő adatbázis-kezelő segítségével történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló	5	Kivonat	24
Problémafelvetés	5	Abstract	24
Módszer	5	Executive Summary	25
Eredmények	5	Introduction	25
Bevezetés	7	Methodology	25
Módszertani megjegyzések		Results	25
a NAV-adatbázissal kapcsolatban	8	Mellékletek	26
A mezőgazdaság, vadgazdálkodás és		Mellékletek jegyzéke	26
halászat ágazatban tevékenykedő szervezetek		Hivatkozások jegyzéke	38
pénzügyi helyzete	9	Jogszabályok	38
Jövedelem és jövedelmezőség	9		
Bevételek és ráfordítások	10		
Eszközök és források	11		
A mezőgazdasági társas vállalkozások			
eredményesség, méret és gazdálkodási forma			
szerinti jellemzői	12		
Az élelmiszerek, italok és dohánytermékek			
gyártásában működő szervezetek pénzügyi			
helyzete	16		
Jövedelem és jövedelmezőség	16		
Bevételek és ráfordítások	18		
Eszközök és források	18		
Az élelmiszeripari vállalkozások jellemzői			
szakágazati, gazdálkodási formák és			
méretkategóriák szerint	21		

Vezetői összefoglaló

Problémafelvetés

Az elemzés célja az élelmiszer-termelésben működő gazdálkodó szervezetek 2017. évi gazdálkodásának bemutatása a 2016. évi eredményekhez hasonlítva. Az elemzés a mezőgazdaságban és élelmiszeriparban tevékenykedő kettős könyvvitelt végző vállalkozások vagyonszerkezetének bemutatására, eredményeinek alakulására és pénzügyi mutatóinak változására terjed ki. A főbb mutatókat méret, létszám és egyéb kategóriák szerinti bontásban is szerepeltettük.

Módszer

Az elemzés adatházisa a NAV társasági adóbevallások adatai, amely a kettős könyvvitelt vezető társas vállalkozások adatait tartalmazza. Az értékelés alapvetően a mérleg- és eredménykimutatás alapján számított pénzügyi viszonyszámokra (megosztási viszonyszámok, időbeli összehasonlító viszonyszámok) támaszkodik. A vállalkozások tevékenységének elemzéséhez vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzetet jellemző mutatókat, megtérülési és tőkeáttételi mutatókat használtunk fel.

A 2016. és a 2017. évben a mezőgazdasági vállalkozások közül az egyik gazdaság eszközállománya és hosszú lejáratú kötelezettségei mind a vállalkozás egyes mutatóihoz, mind pedig az ágazat egészéhez viszonyítva rendkívül kiugró értéket mutattak, amely az elemzés eredményét számottevően torzította, ezáltal kivételre került a vizsgált üzemek köréből.

Eredmények

A mezőgazdasági kettős könyvvitelt folytató társas vállalkozások adózás előtti eredménye a 2016. évi 2 milliárd forintos növekedést követően 49,0 milliárd forinttal 155,6 milliárd forintra nőtt 2017-ben. A jövedelemben tapasztalt számottevő bővülés leginkább a vállalkozások 46,8 milliárd forinttal nagyobb üzemi tevékenységből származó eredményének tulajdonítható, amelyet a ráfordítások bővülését meghaladó mértékű bevételegyarapodás eredményezett. Míg az üzemi tevékenység ráfordításai 40,6 milliárd forinttal nőttek, addig a bevételek 87,4 milliárd forinttal haladtak meg a 2016. évi értéket. A bevételek jelentős növe-

kedése nagyrészt az értékesítés nettó árbevételének 56,0 milliárd forintos bővüléséből fakad. Azon belül is az exportértékesítésből származó árbevétel gyarapodott jelentősen, összességében 42,8 milliárd forinttal. A pénzügyi műveletekből származó eredmény továbbra is veszteségesnek bizonyult, azonban a mezőgazdasági társas vállalkozások 2,2 milliárd forinttal 7,2 milliárd forintra mérsékeltek veszteségüket a 2017. évben.

Az eszközállomány 3021,2 milliárd forintról 3094,0 milliárd forintra nőtt 2017-ben, annak ellenére, hogy a gazdaságok száma csökkent. A 72,9 milliárd forintos bővülés eszközoldalán javarészt a pénzeszközök, a tárgyi eszközök és befektetett pénzügyi eszközök növekedéséből származott. A korábbi évekhez hasonlóan a források között a saját tőke állománya bővült számottevően, 1916,7 milliárd forintról 2019,1 milliárd forintra gyarapodott. A saját tőke bővülésének fő mozgatórugói az adózott eredmény, az eredménytartálék és a tőketartálék voltak, amelyek rendre 50,1, 55,2 és 25,8 milliárd forinttal nőttek. A mezőgazdasági társas vállalkozások rendelkezésére álló tőkeállomány bővülése mellett a kötelezettségeik – azon belül is főként a hosszú lejáratú kötelezettségeik – érdemben csökkentek, ezáltal az eladósodottságuk tovább mérséklődött. Összességében megállapítható, hogy a vállalkozások fizetőképessége és pénzügyi helyzete tovább javult a 2017. évben.

Az élelmiszeripari kettős könyvvitelt folytató társas vállalkozások adózás előtti eredménye a 2016. évi 20 milliárd forintos növekedést követően 5,4 milliárd forinttal 141,4 milliárd forintra csökkent 2017-ben. A tárgyévben azonban a kapott osztalék, részesedés több mint 90 százalékkal elmaradt a korábbi 22,4 milliárd forinttól, már csak 1,8 milliárd forint volt, ami negatívan hatott a bevételekre és a pénzügyi, valamint adózás előtti eredményre is. Az üzemi eredmény 142,3 milliárd forintról 156,2 milliárd forintra bővült, ami jelentősen meghaladta a 2016. évi 5,4 százalékos (+7,4 milliárd forint) bővülést. Az üzemi eredmény növekedése a ráfordítások növekedését meghaladó bevételegyarapodásnak tulajdonítható. Az előző évben pozitív pénzügyi műveletek eredménye 4,5 milliárd forintról a korábbi éveket jellemző negatív tartományba került, -14,8 milliárd forintra csökkent. A csökkenés hátterében elsősorban a pénzügyi műveletek bevételeinek változása áll, értéke az előző évi 55,2 milliárd forintról 30,0 milliárd forintra esett vissza.

Az eszközállomány 2651,3 milliárd forintról 2690,7 milliárd forintra nőtt 2017-ben, annak ellenére, hogy a gazdaságok száma csökkent. A 39,4 milliárd forintos bővülés eszközoldalán jórészt a pénzeszközök

zök és a tárgyi eszközök növekedéséből származott. A forgóeszközök állománya összességében 2,3 százalékkal 1360,2 milliárd forintra emelkedett 2017-ben, míg a források állománya 1,5 százalékkal 2690,7 milliárd forintra emelkedett. A tárgyévi 39,4 milliárd forintos növekményt teljes egészében a saját tőke növekedése okozta, és a kötelezettségek jelentős csökkenése mérsékelte. A saját tőke állománya 5,7 százalékkal, 65,9 milliárd forinttal haladta meg az előző évit a tárgyévben.

Az élelmiszeripari társas vállalkozások rendelkezésére álló tőkeállomány bővülése mellett a kötelezettségeik érdemben csökkentek, ezáltal az eladósodottságuk tovább mérséklődött. Összességében az élelmiszeripar jövedelmezősége alacsony, ugyanakkor likviditása továbbra is jónak mondható 2017-ben. Csökkent az eladósodottság mértéke, az ágazat tőkeszerkezete javult a 2016. évihez képest.

Bevezetés

Az elemzés célja az élelmiszer-termelés, azaz a mezőgazdasági, vadgazdálkodási és halászati ágazatban (továbbiakban: mezőgazdasági), valamint az élelmiszereket, ital- és dohánytermékeket gyártó ágazatban működő (továbbiakban: élelmiszeripari) gazdasági szervezetek 2017. évi gazdálkodásának bemutatása a 2016. évi eredményekhez hasonlítva. Habár a vizsgálat fókuszában az említett két év adatainak összevetése áll, amennyiben a folyamatok bemutatása igényelte, hosszabb időszakra is visszanyúltak a szerzők.

Az összeállítás a Nemzeti Adó- és Vámhivatal adatait tartalmazó adatbázis (NAV-adatbázis) alapján

készült, amely a kettős könyvvitelt vezető vállalkozások beszámolóit tartalmazza. A vizsgálat tárgyát képező mezőgazdaságon és élelmiszeriparon kívüli egyéb nemzetgazdasági ágazatokra vonatkozó adatok a NAV-gyorsjelentésből származnak.

A kiadvány első része szöveges elemzés, amely a mezőgazdasági, azt követően pedig az élelmiszeripari ágazat eredményalakulására vonatkozó adatokat, bevételeit és kiadásait, továbbá az eszköz- és forrásállományát értékeli. A kiadvány mellékletét képező táblázatok a szöveges elemzés alapjául szolgáló adatokat tartalmazzák részletesen.

Módszertani megjegyzések a NAV-adatbázissal kapcsolatban

A NAV adatállományában csak az év végén is működő, adóbevallást készítő és a tárgyévet követő május 31-ig hibamentesen benyújtó társas vállalkozások adatai szerepelnek, az adatbázis az év közben megszűnt vagy átalakult gazdálkodó egységekre vonatkozó adatokat nem tartalmaz. A jogutód teljesítményéről a működés megkezdésétől számítva csak részadatok állnak rendelkezésre.

Vizsgálatunk kizárólag a normál üzleti évet záró vállalkozásokra terjed ki, ezáltal az eltérő üzleti évet választó gazdálkodások adatai nem képezik annak tárgyát.

Az elemzés nem terjed ki továbbá az egyszerűsített vállalkozási adó (eva), a kisadózók tételes adója (kata), valamint a kisvállalkozói adó szerint adózó, kettős könyvvizetést végző vállalkozások adataira.

A 2016. évtől életbe lépett számviteli törvénymódosítások alapján a rendkívüli eredményt képező tételek átsorolásra kerültek a tartalmuknak megfelelő egyéb, illetve a pénzügyi műveletek bevételei, ráfordításai eredménysorokba, így ezen tételek nem szerepelnek a továbbiakban.

A foglalkoztatottak száma szerinti csoportosításnál nulla fő olyan esetben szerepel, ha a vállalkozás nem közölt létszámadatot, vagy ha a munkát végzők az adott vállalkozással munkakapcsolatban lévő más gazdálkodó szervezetnél vannak nyilvántartva.

A kkv-besoroláshoz a 2004. évi kis- és középvállalkozásokról, fejlesztésük támogatásáról szóló törvényben foglaltakat vettük figyelembe (1. táblázat), a kap-

csolt vállalkozásokra vonatkozó kritérium kivételével¹. A besoroláson kívül eső vállalkozások az „Egyéb vállalkozások” kategóriában szerepelnek. Ezek egyfelől méretük szerint nagyvállalatok, vagy azért nem minősülnek kkv-nak, mert az állam vagy az önkormányzat közvetlen tulajdoni részesedése a jegyzett tőke alapján külön-külön vagy együttesen meghaladja a 25 százalékat.

A nemzetközi pénzügyi beszámolási standardok egyedi beszámolási célokra történő hazai alkalmazásának bevezetéséhez kapcsolódó, valamint egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi CLXXVIII. törvény (IFRS törvény)² értelmében egyes mezőgazdaságban, illetve az élelmiszeriparban tevékenykedő társas vállalkozások a 2016. évtől fokozatosan áttérnek az IFRS szerinti adózásra. Vélhetően az élelmiszeriparban nagyobb számban alkalmazzák a jövőben ezt az adózási formát, hiszen a szektorban jellemző nemzetközi anyavállalatok dominanciája miatt korábban is kétféle könyvvitelt végeztek. Az IFRS szerinti adózók által a bevallásban megadott mérleg- és eredménykimutatás-adatok tartalma számos ponton eltér a magyar számviteli szabályok szerintitől, ezáltal azon vállalkozások eredményét, amelyek IFRS szerint vezetik nyilvántartásaikat, külön szükséges vizsgálni. A 2017. évben a naptári év szerint adózók közül mindössze egyetlen élelmiszeripari mikrovállalkozás tért át az IFRS-re, amelynek árbevétele nagyságrendileg egymillió forintot tett ki.

1. táblázat: A mikro-, kis- és középvállalkozások (kkv-k) nagyságcsoportjainak ismérvei

A vállalkozás nagysága	Összes foglalkoztatott száma	Éves nettó árbevétel vagy mérlegfőösszeg
Mikrovállalkozás	10 főnél kevesebb	Árbevétel: legfeljebb 2 millió euró (0,62 milliárd forint) vagy mérlegfőösszeg: legfeljebb 2 millió euró (0,62 milliárd forint)
Kisvállalkozás	10–50 fő	Árbevétel: legfeljebb 10 millió euró (3,09 milliárd forint) vagy mérlegfőösszeg: legfeljebb 10 millió euró (3,09 milliárd forint)
Középvállalkozás	51–250 fő	Árbevétel: legfeljebb 50 millió euró (15,46 milliárd forint) vagy mérlegfőösszeg: legfeljebb 43 millió euró (13,30 milliárd forint)

Megjegyzés: A forintban kifejezett értékek az MNB által közölt középárfolyamon, 2016-ban 311,46 forint/euróval, 2017-ben 309,21 forint/euróval kerültek kiszámításra.

Forrás: 2004. évi XXXIV. törvény a kis- és középvállalkozásokról, fejlesztésük támogatásáról

¹ A társas adóbevallások rendelkezésre álló adatai nem teszik lehetővé a kapcsolt vállalkozásokra vonatkozó kritérium teljesülésének vizsgálatát.

² <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1500178.TV>.

A mezőgazdaság, vadgazdálkodás és halászat ágazatban tevékenykedő szervezetek pénzügyi helyzete

Vizsgálatunk a mezőgazdaság, vadgazdálkodás és halászat ágazatban működő (továbbiakban mezőgazdasági) kettős könyvvizetést végző társas vállalkozások pénzügyi helyzetére terjed ki, így elemzésünk az erdőgazdálkodásból származó eredményt nem tartalmazza.

A mezőgazdasági kettős könyvvizetést végző társas vállalkozások száma 2017-ben tovább csökkent: a tárgyévot megelőző évi 10 214 vállalkozáshoz képest 4,4 százalékkal kevesebb, 9764 szervezet folytatta tevékenységét (5. melléklet). A mezőgazdasági vállalkozások száma a gazdasági tevékenységet végző szervezeteken belül továbbra is 4 százalékot meghaladó (4,5 százalék) arányt képviselt (Illés és Keményné Horváth, 2018), míg a nyereségesen működő gazdaságok között 4,7 százalékos aránnyal bírt 2017-ben.

A mezőgazdasági társas vállalkozások a nemzetgazdaság teljes eszközállományának 4,4 százalékát tudhatják magukénak. Ez az arány a tárgyévot megelőző évhez képest 1 százalékponttal mérséklődött (Illés és Keményné Horváth, 2018). A kettős könyvvitelt végző mezőgazdasági vállalkozások a nemzetgazdaság nettó árbevételének 2,9 százalékát állították elő, miközben a ráfordításokból nagyobb arányban (3,2 százalék) részesedtek a 2017. évben.

A mezőgazdasági szervezetek üzemi tevékenységéből származó eredménye 2016-ban és 2017-ben egyaránt felülmúlta az előző évet. A folyamatosan növekvő tendencia eredményeképpen a mezőgazdasági vállalkozások a nemzetgazdaság üzemi tevékenységének eredményéből egyre nagyobb részesedéssel bírtak,

miközben a gazdasági tevékenységet végző szervezetek eredménye is tovább növekedett. Az adózás előtti eredmény az üzemi eredményhez hasonlóan alakult: mind nemzetgazdasági szinten, mind a mezőgazdasági vállalkozások esetében növekedés volt tapasztalható az eredménykategóriában. A bővülés azonban nagyobb volumenű volt a mezőgazdaságban, ezáltal a vizsgált vállalkozások a nemzetgazdaság adózás előtti eredményének 3,5 százaléka helyett már 4,1 százalékát adták 2017-ben.

A mezőgazdasági kettős könyvvitelt végző vállalkozások eladósodottság szempontjából 2017-ben is lényegesen kedvezőbb helyzetben voltak (34,9 százalék), mint a nemzetgazdaságban tevékenykedő egyéb gazdasági szervezetek (58,6 százalék) (1. melléklet).

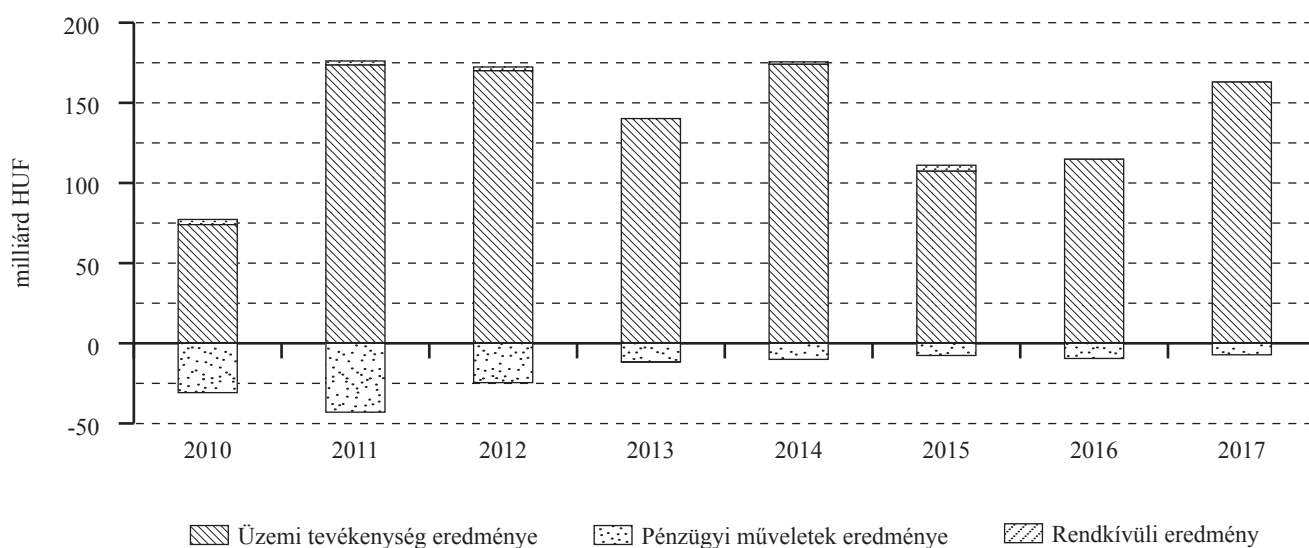
Jövedelem és jövedelmezőség

A mezőgazdasági társas vállalkozások adózás előtti eredménye a 2016. évi 2 milliárd forintos növekedést követően 49,0 milliárd forinttal 155,6 milliárd forintra nőtt 2017-ben (2. melléklet).

A 2016. évi jelentősen meghaladó adózás előtti eredmény – a korábbi évektől eltérően – nominálértéken már megközelítette a kimagasló évek (2011, 2012, 2014) eredményét (1. ábra).

Az adózás előtti eredményben tapasztalt számottevő bővülés javarészt a 2016. évi 46,8 milliárd

1. ábra: Az adózás előtti eredmény összetevőinek alakulása, 2010–2017

Forrás: NAV-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

forinttal meghaladó, 163,0 milliárd forintos üzemi tevékenységből származó eredménynek tulajdonítható. A termeléshez felhasznált bevételek és ráfordítások különbsége így a korábbi évi 116,2 milliárd forintról 163,0 milliárd forintra gyarapodott. A bővülés a ráfordítások növekedését meghaladó bevételegyarapodásnak volt tulajdonítható. Míg az üzemi tevékenység ráfordításai 40,6 milliárd forinttal nőttek, addig a bevételek 87,4 milliárd forinttal haladták meg a 2016. évi értéket. A nyereséges üzemi tevékenységgel záró vállalkozások 42,9 milliárd forinttal nagyobb nyereséget értek el, miközben a negatív üzemi eredményű gazdálkodások mintegy 4 milliárd forinttal mérsékeltek veszteségüket.

Az adózás előtti eredmény számottevő bővüléséhez hozzájárult továbbá az is, hogy az ismét negatív előjelű pénzügyi műveletek eredménye -9,4 milliárd forintról -7,2 milliárd forintra mérséklődött. A deficitcsökkenés hátterében az áll, hogy a pénzügyi műveleteket nyereségesen záró gazdaságok 7,5 százalékkal nagyobb nyereséget értek el, mialatt a veszteséget realizáló vállalkozások a korábbi évi veszteség 88,0 százalékára csökkentették deficitjüket.

Összességében a mezőgazdasági társas vállalkozások adófizetési kötelezettségüknek eleget téve az előző évinél 49,1 milliárd forinttal nagyobb, 145,3 milliárd forint adózott eredményt értek el 2017-ben.

A jelentős növekedés eredményeképpen az adózott eredmény alapján számított jövedelmezőségi mutatók kedvezően alakultak. Az eszközarányos adózott eredmény (ROA) 1,5 százalékponttal 4,7 százalékra nőtt. Az árbevétel-arányos (ROS) és a tőkearányos (ROE) adózott eredmény ennél nagyobb mértékben, 2,4 és 2,2 százalékponttal emelkedett, ezáltal a korábbi évek 5 százalék körüli értéke 7,5 és 7,2 százalékra módosult. A befektetett eszközök jövedelmezősége 2,9 százalékponttal meghaladta az előző évit. Miközben az adózott eredmény jelentősen növekedett, a jegyzett tőke állománya érdemben nem változott, ami az alaptőke jövedelmezőségének 16,2 százalékpontos növekedését eredményezte. A bérjövödelmezőség 18,1 százalékponttal javult, annak ellenére, hogy a személyi jellegű ráfordítások 6,1 százalékkal bővültek az előző évhez képest (4. melléklet).

Bevételek és ráfordítások

Az üzemi tevékenység eredményének jelentős bővülése főként a bevételek 87,4 milliárd forintos gyarapodásának tulajdonítható. Az üzemi bevételek állománya a korábbi évi 2276,3 milliárd forintról 2363,7 milliárd forintra bővült 2017-ben. A bevételnövekmény legnagyobb részét az értékesítés nettó árbevételének bővü-

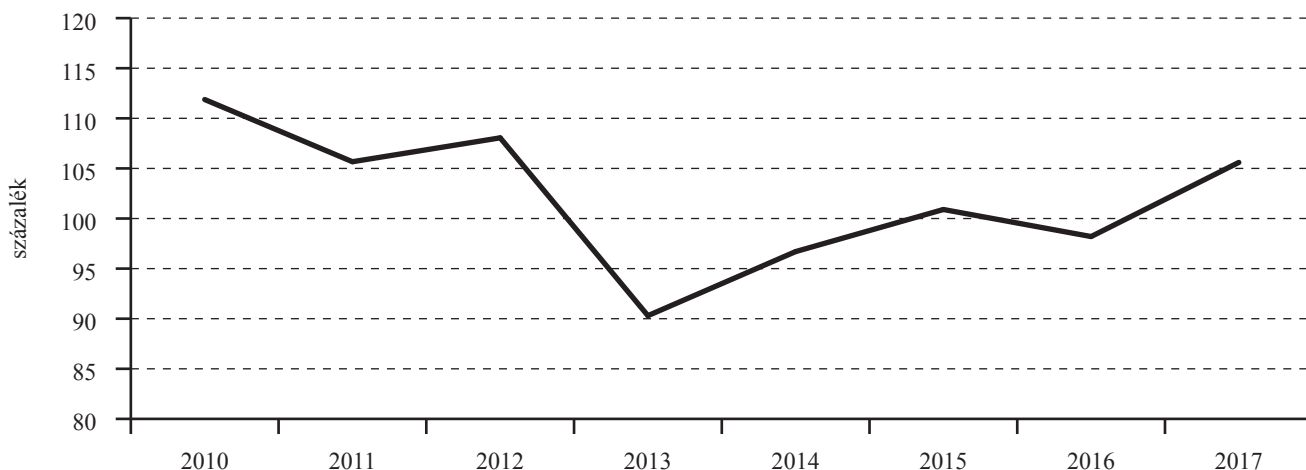
lése adta, állománya 1885,4 milliárd forintról 1941,4 milliárd forintra nőtt a tárgyévben (2. melléklet). Az 56,0 milliárd forintos növekedés meghatározó része (76,4 százaléka) az exportértékesítésénél jelentkezett. A belföldi értékesítés 13,2 milliárd forinttal haladta meg az előző évit, ezáltal az értéke a korábbi évi 1638,7 milliárd forintról 1651,9 milliárd forintra bővült. Emellett az aktivált saját teljesítmény értéke 12,3 százalékkal 89,1 milliárd forintra, az egyéb bevételek 7,0 százalékkal 333,3 milliárd forintra nőttek. Ez utóbbin belül a visszafizetési kötelezettség nélkül kapott támogatások szintén növekedtek, az ágazat szereplői összességében 6,8 milliárd forinttal nagyobb összeget vettek igénybe 2017-ben. A visszafizetési kötelezettséggel nem járó támogatások az egyéb bevételek 44,6 százalékát képezték a 2016. évben. Annak ellenére, hogy a támogatásokból származó bevétel nőtt, az egyéb bevételeken belüli aránya az előző évihez képest 0,8 százalékponttal csökkent 2017-ben.

Az üzemi bevételek 87,4 milliárd forintos bővülését a ráfordítások 40,6 milliárd forintos növekedése ellensúlyozta. Az anyag jellegű ráfordítások állománya mindössze 0,5 százalékkal, 8,4 milliárd forinttal emelkedett. Az egyes anyag jellegű ráfordításelemek esetében viszont már lényegesen nagyobb eltérések voltak megfigyelhetők. Az anyagköltség 27,0 milliárd forinttal csökkent, míg az eladott áruk beszerzési értéke (továbbiakban ELABÉ) 24,2 milliárd forinttal több volt, mint egy évvel korábban. A ráfordításelemek között a legnagyobb növekedés mind értékben, mind arányban az egyéb ráfordításoknál jelentkezett: értéke 14,5 százalékkal, 15,8 milliárd forinttal haladta meg az előző évit. Ezen belül is az adó jellegű ráfordítások 13,2 milliárd forintról 14,5 milliárd forintra növekedtek. A személyi jellegű ráfordítások 13,7 milliárd forinttal bővültek, amelyet teljes egészében a bérek emelkedése eredményezett. A bérköltség változása a mezőgazdaságban teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresetének tulajdonítható, amely 12,8 százalékkal emelkedett az előző évhez képest. A béremelkedés hatását az alkalmazásban állók létszámának 1,0 százalékos növekedése tovább erősítette (KSH, 2017a, KSH 2017b). A személyi jellegű ráfordítások 6,1 százalékos bővülésénél kisebb mértékben növekedett annak üzemi ráfordításokon belüli aránya, amely a korábbi évi 10,4 százalékról 10,9 százalékra nőtt 2017-ben.

Az értékcsökkenési leírás 2,8 milliárd forinttal haladta meg az előző évi állományt.

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatai szerint a mezőgazdaság teljes bruttó kibocsátásának volumene 4,1 százalékkal maradt el az előző évitől (KSH, 2017c). A volumencsökkenést a mezőgazdasági termelők árak 5,6 százalékos növekedése ellensúlyozta, miközben a mezőgazdasági termelés ráfordításainak

2. ábra: Az agrárrolló alakulása, 2010–2017

Megjegyzés: Az ábra az előző évi adatok százalékában kifejezett értékeket tartalmazza.

Forrás: KSH-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

ára érdemben nem változott (KSH, 2017d). A növekvő termelői és a stagnáló ráfordítások eredményeképpen a mezőgazdasági kibocsátás folyó alapon mintegy 0,3 százalékkal haladta meg a 2016. évet (KSH, 2017e). A termelők árviszonyokból eredő jövedelemhelyzete javult, ezáltal az agrárrolló 2017-ben zárult (2. ábra).

Mivel az értékesítésből származó nettó árbevétel bővülése volumenben több mint kétszeresét tette ki az ELÁBÉ gyarapodásának – miközben az aktivált saját teljesítmények értéke növekedett –, a bruttó termelési érték 2017-ben tovább bővült, 2,7 százalékkal, 39,9 milliárd forinttal nőtt. Míg az igénybe vett szolgáltatások értéke és az amortizációs költség kismértékben növekedett, addig az anyagköltség olyan mértékben csökkent, hogy a nettó termelési érték a bruttó értéket jelentősen meghaladó mértékben, 33,8 százalékkal, 56,7 milliárd forinttal emelkedett. A termelés során felhasznált inputanyagok és szolgáltatások földbérleti díjjal csökkentett értéke 1,8 százalékkal, 19,1 milliárd forinttal haladta meg az előző évet. Mivel a bruttó termelési érték a termeléshez felhasznált költségek bővülésénél nagyobb mértékben növekedett, a kibocsátás és a folyó termelőfelhasználás különbözeteként meghatározott bruttó hozzáadott érték bővült, összességében 20,8 milliárd forinttal.

Eszközök és források

A mezőgazdasági társas vállalkozások számának csökkenése ellenére eszközállományuk 3021,2 milliárd forintról 3094,0 milliárd forintra nőtt 2017-ben (5. melléklet). A 72,9 milliárd forintos bővülés eszközoldalán leginkább a forgóeszközök 43,1 milliárd forintos és a befektetett eszközök 28,1 milliárd forintos növekedésének tulajdonítható. Emellett az aktív időbeli

elhatárolások állománya is emelkedett, összességében 1,7 milliárd forinttal. Mivel a forgóeszköz-állomány növekedése értékben meghaladta a befektetett eszközök állományának bővülését, a forgóeszközök eszközállományon belüli aránya 0,3 százalékponttal nőtt, míg a befektetett eszközök aránya hasonló mértékben, 0,3 százalékponttal csökkent. Azonban továbbra is a befektetett eszközök képviseltek nagyobb arányt, 52,2 százalékot az eszközállomány egészében.

A befektetett eszközökön belül az immateriális javaknál következett be csökkenés az előző évhez képest: az állomány 7,8 milliárd forintról 6,2 milliárd forintra mérséklődött. A tárgyi eszközök és a befektetett pénzügyi eszközök állománya egyaránt növekedett, előbbi 17,1, utóbbi 12,7 milliárd forinttal. A tárgyi eszközállomány bővülésében a beruházások és felújítások játszották a legnagyobb szerepet, állományuk 13,9 milliárd forinttal haladta meg az előző évet. A forgóeszközök 43,1 milliárd forintos gyarapodásából 32,7 milliárd forintot a pénzeszközök állományának bővülése tett ki, amely a mezőgazdasági társas vállalkozások saját finanszírozási forrásokkal való ellátottságának további javulására utal. A pénzeszközök mellett a készletek állománya nőtt számottevően, 7,6 milliárd forinttal. A követelések állománya érdemben nem változott, mindössze 1,5 milliárd forinttal emelkedett. Az értékpapírok 1,3 milliárd forintos állománynövekedése a forgóeszköztétel esetében 3,2 százalékos bővülésnek felelt meg, így a korábbi évi 41,3 milliárd forintos értékpapír-állomány 42,6 milliárd forintra nőtt 2017-ben.

Az eszközállomány forrásai közül a saját tőke állománya a korábbi évek tendenciáját követve jelentősen bővült, 1916,7 milliárd forintról 2019,1 milliárd forintra gyarapodott (3. ábra). Mivel a saját tőke 102,4 milliárd forintos növekedéséből a jegyzett tőke csak 0,4 milliárd forinttal részesedett, megállapítható,

hogyan elsősorban a mobilabb tőkeelemek emelkedtek 2017-ben. A számottevő sajáttőke-bővülés fő mozgatórugói az adózott eredmény, az eredménytartalék és a tőketartalék voltak, amelyek értéke rendre 50,1, 55,2 és 25,8 milliárd forinttal volt több, mint egy évvel korábban. Az említett tőkeelemek növekedését az értékelési, általános, lekötött tartalék (Egyéb tartalékok) csökkenése ellensúlyozta, amely 29,4 milliárd forinttal maradt el a tárgyévet megelőző évitől. A céltartalékok 0,7 milliárd forintos bővülése az állomány egészét tekintve 35,2 százalékos növekedésnek felelt meg.

A kötelezettségek állománya 1055,0 milliárd forint-ról 1027,5 milliárd forintra csökkent. Mind a hosszú, mind a rövid lejáratú kötelezettségek állománya kevesebb lett, az előbbi számottevően, 27,8 milliárd forinttal csökkent. A rövid lejáratú kötelezettségek ennél lényegesen kisebb mértékben mérséklődtek, 716,3 milliárd forint értékű állományuk 1,3 milliárd forinttal maradt el a 2016. évitől (4. ábra). A forgóeszközök jelentős bővülése a rövid lejáratú kötelezettségek szerény mérséklődésével egyidejűleg a forgótőke állományát kedvezően befolyásolta. Összességében elmondható, hogy a mezőgazdasági társas vállalkozások tevékenységéhez szükséges tőke állománya bővült. A két mérlegtétel változásából adódóan a vállalkozások fizetőképessége is javult.

A likviditási ráta a korábbi évi 193,0 százalékról 199,4 százalékra nőtt (4. melléklet). A pénzügyi helyzetet jellemző mutatók közül a likviditási ráta mellett a likviditási gyorsráta, a pénzhányad és a pénzeszköz-likviditás is emelkedett. A készletekkel csökkentett likviditási gyorsráta 5,2 százalékponttal nőtt. A pénzeszközök rövid lejáratú kötelezettségeken belüli aránya (pénzeszköz-likviditás) 4,6 százalékponttal, az értékpapírokkal növelt pénzeszközök rövid

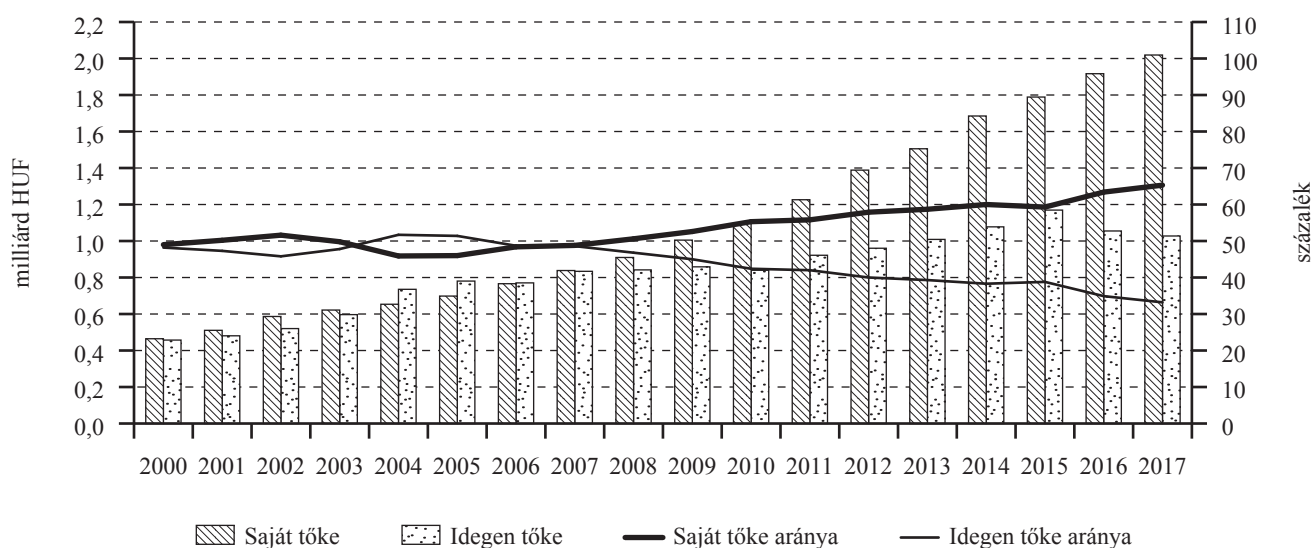
lejáratú kötelezettségeken belüli aránya pedig 4,8 százalékponttal javult. Mivel a szállítói kötelezettségek a vevőköveteléseknél nagyobb mértékben nőttek, a hitelfedezettség kedvezőtlenül alakult. Azonban ha az összes követelést és rövid lejáratú kötelezettséget vizsgáljuk, a hitelfedezettségi mutató értéke kismértékű (+0,3 százalékpont) javulást mutat. A kötelezettségek közül egyedül a hátrasorolt kötelezettségek növekedtek (9,2 százalék). A passzív időbeni elhatárolások állománya 2,7 milliárd forinttal maradt el az előző évitől.

A tőkeállomány bővülése a kötelezettségek állományának csökkenésével egy időben az eladósodottság mértékének 55,0 százalékról 50,9 százalékra történő mérséklődését eredményezte. A követelésekkel csökkentett nettó eladósodottság foka szintén kedvezően alakult, a mutató értéke 2,9 százalékkal javult 2017-ben. Az eszközállomány jelentős bővülése és a kötelezettségek mérséklődése a mezőgazdasági vállalkozások egyébként is alacsony eladósodottsági fokának tovább kedvezett. A két mérlegtétel hányadosa 33,2 százalékot tett ki 2017-ben, amely 1,7 százalékkal volt kisebb a korábbi évinél.

A mezőgazdasági társas vállalkozások eredményesség, méret és gazdálkodási forma szerinti jellemzői

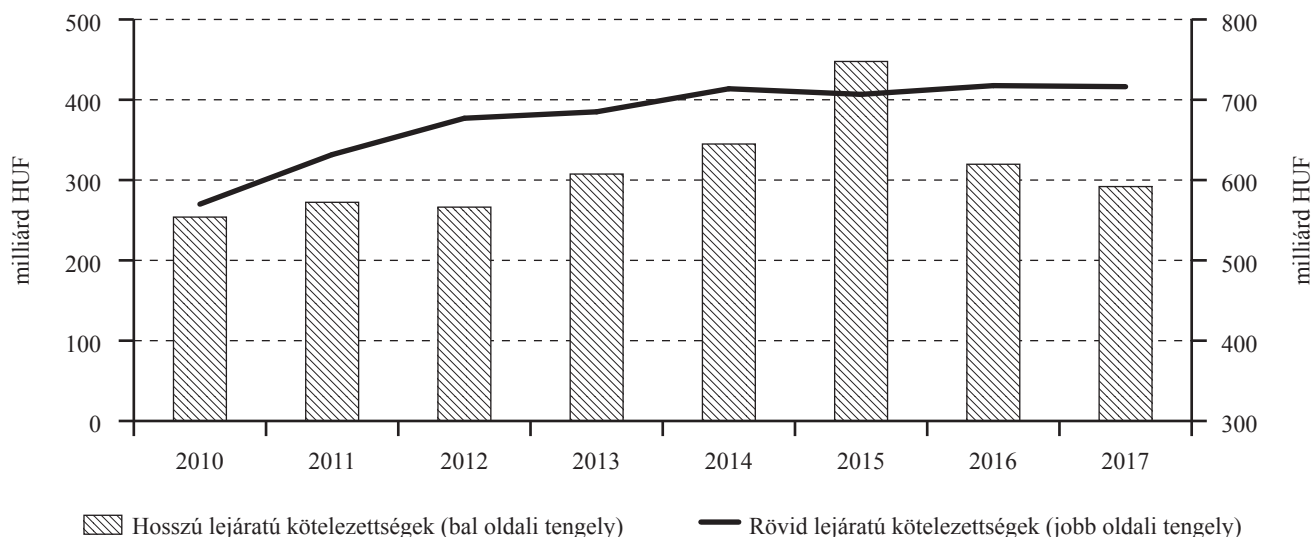
A 2017-ben tevékenykedő 450 üzemmel kevesebb társas vállalkozás nyereségességét tekintve a korábbi évhez hasonlóan zárt. A mezőgazdasági társas vállalkozásoknak továbbra is mintegy 65 százaléka

3. ábra: A saját és az idegen tőke állományának és arányának változása a forrásállományban, 2000–2017

Forrás: NAV-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

4. ábra: Az eltérő lejáratú kötelezettségek állományának változása, 2010–2017

Forrás: NAV-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

bizonyult nyereségesnek, miközben megközelítőleg 30 százaléka veszteséggel zárta a 2017. évet. A gazdaságok további 5,4 százaléka nullás eredményű volt. A nyereséget realizáló társas vállalkozások 42,6 milliárd forinttal nagyobb adózás előtti eredményt értek el, a veszteségesen működők 6,4 milliárd forinttal mérsékeltek deficitjüket (6. melléklet).

A 2016. évhez hasonlóan a foglalkoztatottak száma szerinti csoportosításnál a mezőgazdasági tevékenységet végző társas vállalkozások zöme (37,4 százaléka) nem alkalmaz munkavállalót. Ez utóbbiba azonban beletartoznak azok a gazdaságok is, amelyek nem közöltek létszámadatot, vagy a munkát végzők az adott vállalkozással munkakapcsolatban lévő más gazdálkodó szervezetnél vannak nyilvántartva. A mezőgazdasági vállalkozások további jelentős része 2–9 fő munkavállalót foglalkoztat. A korábbi éveknek megfelelően az 1 és a 10–49 fő munkavállalót alkalmazó gazdaságok aránya volt még jelentős, előbbi 18,7, utóbbi 12,4 százalék.

Annak ellenére, hogy továbbra is rendkívül alacsony az ágazatban az 50 fővel vagy annál nagyobb létszámmal működő vállalkozások aránya (2017-ben mindössze 2,7 százalékot tett ki), az adózás előtti eredmény közel egyharmadát ezen gazdaságok állították elő. Ez az arány 2016-ban még csak 18,13 százalék volt, azaz megállapítható, hogy a jelentős munkaerő-állománnyal gazdálkodó mezőgazdasági vállalkozások növelték eredményességüket a 2017. évben. Az adózás előtti eredmény legnagyobb részét, 37,8 százalékát a 10 főnél több, de 50 főnél kevesebb alkalmazottat foglalkoztató gazdaságok adták. Az eredmény további jelentős hányada (22,3 százalék) a 2–9 fős munkaerő-állománnyal működő vállalkozásoktól származott.

Gazdálkodási forma szerint a mezőgazdasági társas vállalkozások szerkezetében nem történt érdemi változás a 2017-es évben. Továbbra is a korlátolt felelősségű társaságok száma dominált (70,2 százalék), miközben az egyéb gazdálkodási formák között oszlott el a gazdaságok fennmaradó mintegy 30 százaléka. Az egyéb gazdasági társasági formák között a betéti társaság volt a meghatározó, a mezőgazdasági társas vállalkozások 13,0 százaléka ezen gazdasági forma keretei között folytatta tevékenységét 2017-ben. A részvénytársaságok és a szövetkezetek a nonprofit szervezetekkel együttesen a társas vállalkozások mindössze 7,5 százalékát alkották. A vállalkozások számát tekintve azonban, ahogy az a fentiekben említésre került, 4,4 százalékos csökkenés volt megfigyelhető 2017-ben. A legnagyobb mértékű csökkenés a korlátolt felelősségű társaságoknál volt megfigyelhető, számuk 7002-ről 6857-re mérséklődött. Ezen felül a betéti társaságok és a felsorolt kategóriákon kívül eső gazdaságok (egyéb gazdaságok) száma csökkent érdemben, előbbi 146, utóbbi 118 vállalkozással. A szövetkezetek esetében további 22 hagyott fel a gazdálkodással, míg a részvénytársaságok és a nonprofit szervezetek száma érdemben nem változott.

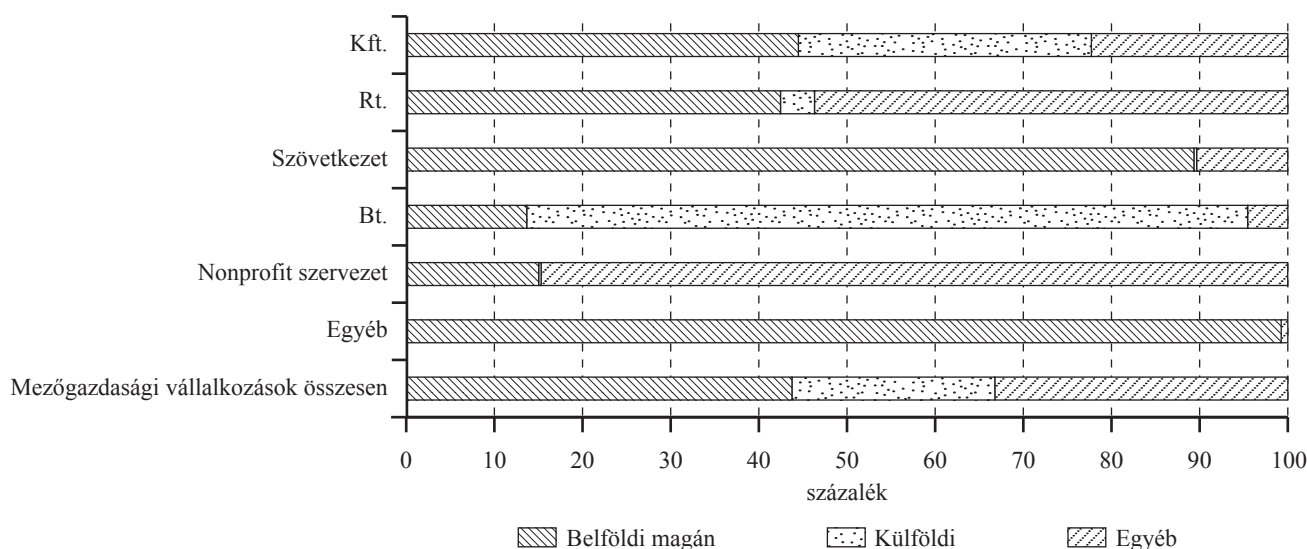
A mezőgazdasági társas vállalkozások zöme továbbra is belföldi tulajdonban volt 2017-ben. A kivételt a betéti társaságok képezik, amelyek esetében a külföldi tulajdon aránya a jegyzett tőkén belül meghaladta a 80 százalékot. A külföldi tulajdon magas aránya jellemzi továbbá a korlátolt felelősségű társaságokat, ám a társaságok esetében a belföldi magántulajdon aránya még mindig dominál 44,4 százalékkal. A szövetkezetek és a besorolás alá nem tartozó gazdaságok szinte teljes egészében belföldi tulajdonban voltak 2017-ben is. Ezen belül is az egyéb gazdaságoknál

a belföldi magánszemélyek tulajdoni aránya közel 100 százalék volt (5. ábra).

A mezőgazdasági társas vállalkozások aránya méret szerinti bontás alapján érdemben nem változott az előző évhez képest. A társas vállalkozások többsége, mintegy 94 százaléka továbbra is mikrovállalkozásnak minősült. A kisvállalkozások aránya 12,4 százalék, a középvállalkozásoké 2,5 százalékot tett ki a mezőgazdasági tevékenységet végző gazdaságok között. A tárgyévét megelőző évhez hasonlóan 12 nagyvállalkozás folytatott mezőgazdasági tevékenységet 2017-ben. Az egyéb gazdálkodási formában működő vállalkozások – amelyek a tulajdonviszony miatt vagy méret alapján nem minősülnek kis- és középvállalkozásnak – egy százalékos arányt képviseltek a mezőgazdasági társas vállalkozások egészében (6. ábra).

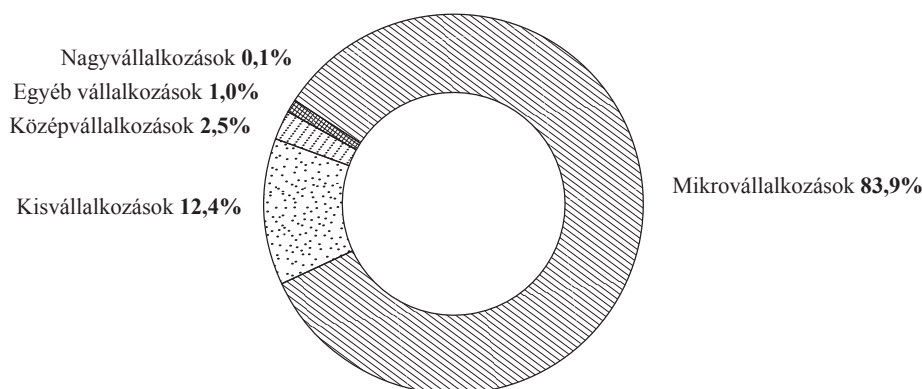
Annak ellenére, hogy a mezőgazdasági vállalkozások zömét a mikrovállalkozások képezik, az értékesítés nettó árbevételének mindössze 20,5 százalékát adták 2017-ben. A kisvállalkozások annak 34,8 százalékát állították elő, míg a mezőgazdasági vállalkozások 2,5 százaléka (középvállalkozások) 28,3 százalékkal részesedett az értékesítés nettó árbevételéből. A 12 nagyvállalkozástól az árbevétel mintegy 16 százaléka származott. Míg a mikrovállalkozások az árbevétel 20,5 százalékát tudhatták magukénak, az adózás előtti eredménynek ennél nagyobb részét, közel 30 százalékát állították elő. A kisvállalkozások a mikrovállalkozásokhoz hasonlóan nagyobb, míg a középvállalkozások 3,1 százalékponttal kisebb arányban részesedtek az adózás előtti eredményből. A nagyvállalkozások adózás előtti eredményből való részesedése 7,8 százalék volt a 2017. évben (7. ábra).

5. ábra: A belföldi és a külföldi tőke aránya a jegyzett tőkén belül a mezőgazdasági vállalkozásoknál és azon belül az egyes gazdálkodási formáknál, 2017

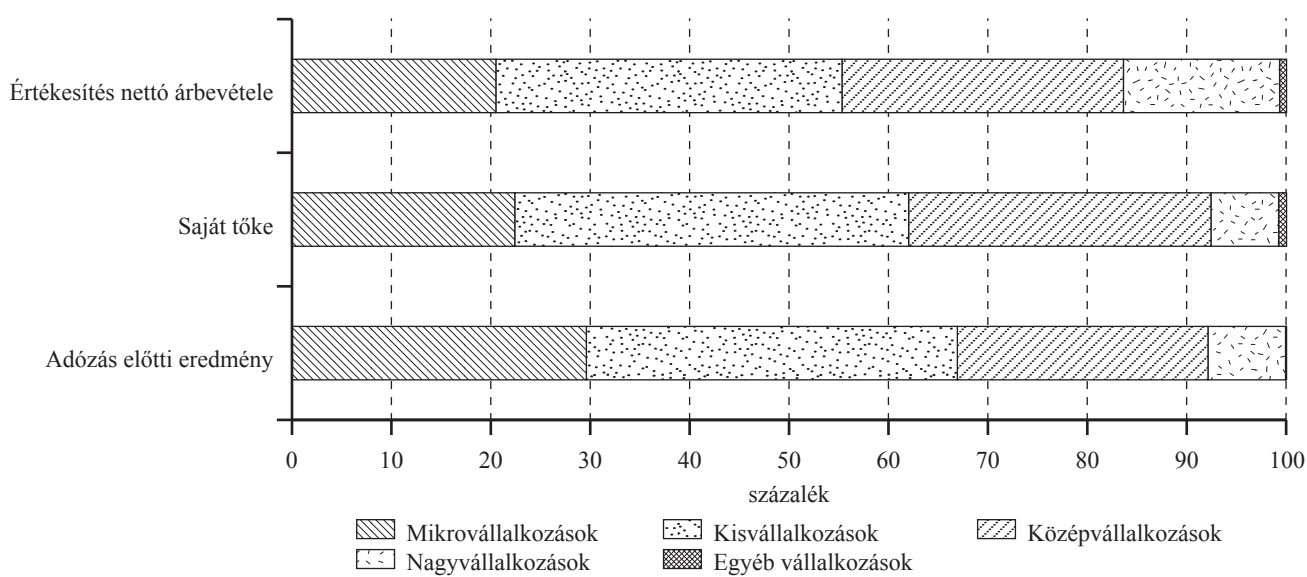
Forrás: NAV-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

6. ábra: A mezőgazdaságban tevékenykedő vállalkozások megoszlása méret szerinti bontásban, 2017

Forrás: NAV-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

7. ábra: Az egyes méretkategóriák részesedése az adózás előtti eredményből, a saját tőkéből és az árbevételből, 2017

Forrás: NAV-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az élelmiszerek, italok és dohánytermékek gyártásában működő szervezetek pénzügyi helyzete

A társas vállalkozások száma az élelmiszereket, italokat és dohánytermékeket (továbbiakban élelmiszeripar) gyártó ágazatban jelentősen, a 2016. évi 5379-ről 2017-re 4829-re csökkent, ami az elmúlt tíz év negyedik legalacsonyabb értékét jelenti. A létszámcsökkenés elsősorban a mikro-, a kis- és a középvállalkozásokat érintette. A nagyvállalkozások száma mérsékelten emelkedett, amely egyfajta piaci tisztulást, illetve koncentrálódást is jelent. Az élelmiszeripari üzemek legnagyobb részét, 74,7 százalékát a mikrovállalkozások adták (3605 vállalkozás), a kisvállalkozások száma 17,4 százalékot (840 vállalkozás), a középvállalkozások száma 5,8 százalékot (279 vállalkozás), a nagyvállalkozások 1,2 százalékot (60 vállalkozás) és az egyéb vállalkozások száma 0,9 százalékot (45 vállalkozás) tett ki a 4829 vállalkozásból a tárgyévben (11. melléklet).

Nemzetgazdasági szinten az élelmiszeripari vállalatok aránya 2,2 százalék volt 2017-ben, ebből a nyereséges élelmiszeripari cégek száma 2848 volt, ami a nemzetgazdaság összes nyereséges vállalkozásából 2,1 százalékot tett ki. Az élelmiszeriparhoz az összes társas vállalkozás eszközállományának 3,8 százaléka, a kötelezettségeinek 3,7 százaléka kapcsolódott, miközben a nemzetgazdaság nettó árbevételének 5,3 százalékát állították elő, illetve a ráfordításokból 5,2 százalékban részesedtek a 2017. évben. Az élelmiszeripari szervezetek üzemi tevékenységéből származó eredménye 2016. és a 2017. évben egyaránt felülmúlta az előző évit. Az élelmiszeripari vállalkozások a nemzetgazdaság üzemi tevékenység eredményéből 4,1 százalékkal bírtak, az

adózás előtti eredményből pedig 3,7 százalékban részesedtek 2017-ben. Az eladósodottság mértéke a nemzetgazdasági ágazatoknál összességében az előző évihez képest változatlan volt, ugyanakkor az élelmiszeripari vállalkozásoknál több mint 9 százalékpontos javulás következett be (1. melléklet).

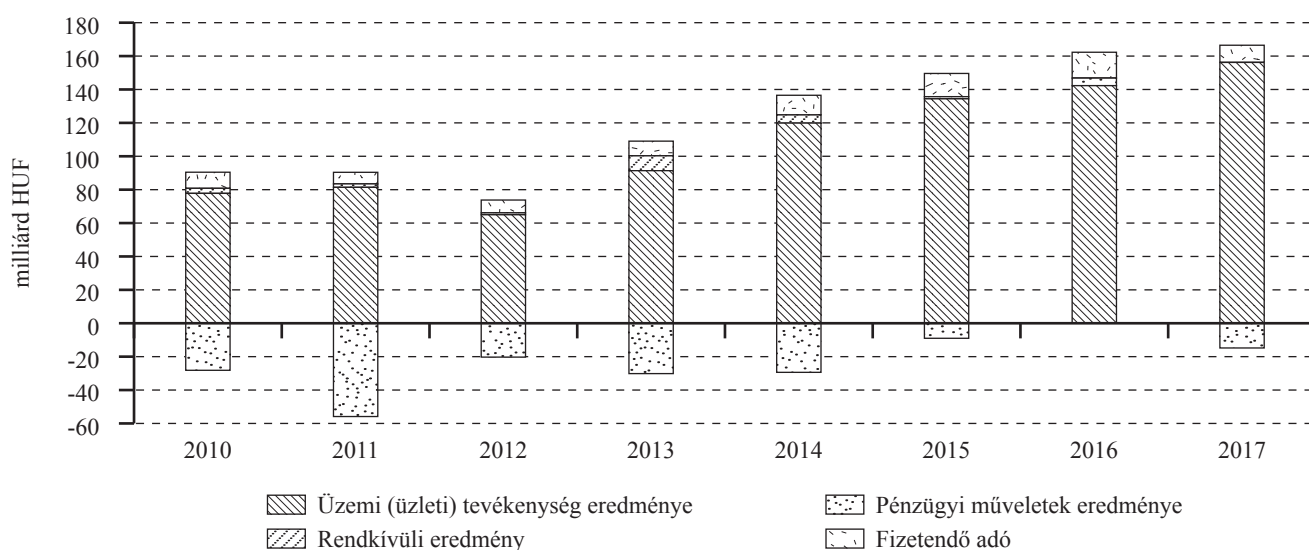
Jövedelem és jövedelmezőség

Az élelmiszeripari szakágazatok eredménykategóriái a pénzügyi eredmény kivételével kedvezően változtak az előző évi eredményekhez képest 2017-ben (8. ábra).

Az élelmiszeripari szakágazatok üzemi eredményének növekvő tendenciája tovább folytatódott, és az előző évi 142,3 milliárd forintról 156,2 milliárd forintra nőtt 2017-ben. Az üzemi eredmény 9,8 százalékkal (+13,9 milliárd forint) erősödött a 2016. évi gyarapodáshoz képest, jelentősen meghaladta a 2016. évi 5,4 százalékos (+7,4 milliárd forint) bővülést. Az üzemi eredmény növekedése a ráfordítások növekedését meghaladó bevételegyarapodásnak tulajdonítható, míg az előbbiek 104,4 milliárd forinttal nőttek, addig a bevételek 118,3 milliárd forinttal haladták meg a 2016. évi állományt.

A nyereséges vállalkozások üzemi eredménye 10,7 milliárd forinttal nőtt, a veszteségeseké 3,2 milliárd forinttal javult 2017-ben. Így az élelmiszeripari

8. ábra: A vállalkozások eredménykategóriáinak alakulása 2010 és 2017 között

Forrás: NAV-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

vállalkozásokon belül a nyereségesek aránya – 1,7 százalékponttal emelkedve – 59,0 százalék volt (2848 vállalkozás), a veszteséges vállalkozások száma pedig 1,5 százalékponttal 1772-re csökkent.

Az előző évben pozitív pénzügyi műveletek eredménye 4,5 milliárd forintról a korábbi éveket jellemző negatív tartományba került, –14,8 milliárd forintra csökkent. A csökkenés hátterében elsősorban a pénzügyi műveletek bevételeinek változása áll, értéke az előző évi 55,2 milliárd forintról 30,0 milliárd forintra esett vissza. Ennek oka, hogy az előző évben kiugró értékű volt a kapott osztalék, részesedés értéke, ami számottevően megemelte a pénzügyi műveletek bevételi oldalát, így a pénzügyi műveletek eredménye pozitív tartományba került 2016-ban. A tárgyévben azonban a kapott osztalék, részesedés több mint 90 százalékkal elmaradt a korábbi 22,4 milliárd forintról, már csak 1,8 milliárd forint volt, ami negatívan hatott a bevételekre és a pénzügyi, valamint adózás előtti eredményre is. Kedvezően alakult ugyanakkor a pénzügyi műveletek ráfordításállománya, ami 50,7 milliárd forintról 11,6 százalékkal 44,8 milliárd forintra csökkent.

A kamatbevételek a továbbra is alacsony kamatkörnyezet hatására 3,2 milliárd forintról 8,6 százalékkal 2,9 milliárd forintra csökkentek az előző évhez képest, valamint a kamatkiadások is mérséklődtek 24,9 százalékkal 16,4 milliárd forintra a tárgyévben.

A fentebb már említett 2016. évi kiugró osztalékbevételek okán a pénzügyi műveletek nyeresége az előző évi 23,5 milliárd forintról jelentősen, 5,0 milliárd forintra apadt, ellenben a veszteségek állománya az előző évi –18,9 milliárd forintról 4,7 százalékkal –19,8 milliárd forintra romlott, ami közel négyszer nagyobb állományt jelent a nyereséggel szemben 2017-ben.

A 9. ábrán jól látható, hogy az élelmiszeripari kettős könyvvitelt folytató társas vállalkozások adózás előtti eredménye 2011-től fokozatosan emelkedett, és nomi-

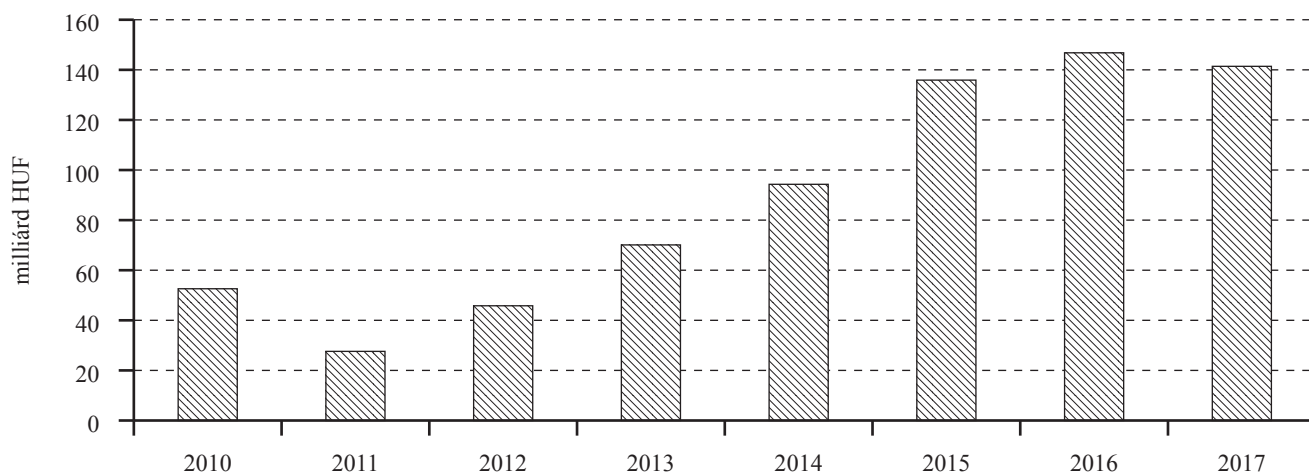
nálisan legmagasabb értékét 2016-ban érte el 146,8 milliárd forinttal. Ezt követően a tárgyévben az érték mérsékelten, 3,7 százalékkal 141,4 milliárd forintra csökkent. A csökkenésben nagy szerepet játszott a pénzügyi eredménynél említett 2016. évi kiugró értékű osztalékkifizetés.

Az adózás utáni eredmény az előző évihez hasonló szinten, 131,1 milliárd forinton alakult 2017-ben. A nyereséges vállalkozások eredménye 164,1 milliárd forintról 160,8 milliárd forintra mérséklődött, a veszteségeseké 3,0 milliárd forinttal (–29,7 milliárd forint) lett kevesebb.

Az élelmiszeriparban a jövedelmezőségi mutatókat vizsgálva megállapítható, hogy mérsékelt elmozdulás történt az előző évi százalékos értékekhez képest. Az árbevétel-arányos nyereség (ROS) 0,1 százalékponttal, 3,7-ről 3,6 százalékra csökkent, az alaptőke jövedelmezősége ugyancsak 0,1 százalékponttal maradt el az előző évi 48,0 százalékos értéktől. A saját tőke jövedelmezősége 12,6 százalékról 1,1 százalékponttal 11,5 százalékra mérséklődött a tárgyévben (8. melléklet). A 2017. évi gyengébb jövedelmezőségi értékek hátterében elsősorban a már korábban említett 2016. évi osztalékrészesedés kifizetése áll. A nagyobb jövedelemtömeg mellett az előző évi 15,5 milliárd forintról 10,3 milliárd forintra csökkent a társasági adófizetési kötelezettség, ami a 2017. január 1-jétől megszűnt sávós adózásnak köszönhető (7. melléklet), és az egy főre jutó adózott eredmény 143,0 ezer forintról 149,0 ezer forintra változott a tárgyévben, vagyis a foglalkoztatottság nagyobb mértékben csökkent, mint az adózott eredmény.

A jövedelemhelyzetet gyengítette a tárgyévben, hogy az élelmiszeriparban a legfontosabb költségte-nyezők ára jelentősen emelkedett. A mezőgazdasági termények termelői ára több mint 5 százalékkal nőtt éves szinten, míg a munkabérek 10 százalékot meg-

9. ábra: Az élelmiszeripari vállalkozások adózás előtti eredménye 2010 és 2017 között

Forrás: NAV-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

haladó mértékben emelkedtek az ágazatban 2017-ben (KSH).

Összességében elmondható, hogy az élelmiszerek, italok és dohánytermékek gyártásával foglalkozó vállalkozások tovább erősödtek, a szakágazatok pénzügyi mutatóinál folytatódott a lassú javulás. A ráfordítások csökkentek, így az ágazat jövedelemhelyzete kedvezően alakult 2017-ben is, amelyet az üzemi tevékenység 15,6 százalékos emelkedése is bizonyít. A korábbi éveket jellemző magas kamatozású hitelek lassan kifutnak, a jelenleg is alacsony kamatkörnyezet pedig pozitívan hathat a jövőben a pénzügyi eredményre. Az egyes élelmiszeripari termékeket érintő áfacsökkentés, valamint a 2015. január 1-jén indított Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer bevezetése óta az ágazatban megindult piaci tisztulási folyamata továbbra is kedvező befolyással bírt a jövedelemhelyzetre. A 2018. július 1-től bevezetett E-számlázási lehetőség is tovább erősítheti a tisztulási folyamatot.

Megjegyzendő azonban, hogy bár az előző évhez képest javulást jeleznek, más ágazatokkal összevetve (1. melléklet) még mindig az élelmiszeriparban a legalacsonyabb a jövedelmezőségi mutatók értéke.

Bevételek és ráfordítások

Az élelmiszeripari kettős könyvvitelt folytató társas vállalkozások üzemi tevékenysége eredményének bővülése főként a bevételek gyarapodásának tulajdonítható. Az összes bevételen belül (3809,7 milliárd forint) az üzemi tevékenység bevételei összességében 118,3 milliárd forinttal 3779,7 milliárd forintra, ráfordításai pedig 104,4 milliárd forinttal 3623,5 milliárd forintra nőttek. Az összes bevétel növekedésének (+93,0 milliárd forint) hátterében elsősorban az üzemi műveletek bevételeinek emelkedése áll.

Az üzemi bevételeken belül 96,2 százalékos részarányt képviselő értékesítés nettó árbevételének 103,9 milliárd forintos bővülése jelentősen hozzájárult az üzemi bevételek 3,2 százalékos növekedéséhez 2017-ben. Megállapítható az is, hogy a növekedés nagysága két-szerese volt a 2015. évről 2016-ra bekövetkezett üzemi bevétel változásának (+51,0 milliárd forint) a tárgyévben. Megjegyzendő, hogy a 2017-es üzleti évről egy cég készítette el beszámolóját az IFRS-ek alapján a tárgyévben. Az értékesítés nettó árbevétele ebben az esetben nagyságrendileg 1 millió forint volt.

Az értékesítés nettó árbevétele 3530,5 milliárd forintról 3634,4 milliárd forintra nőtt. A növekedést elsősorban a több mint 60 százalékos részesedéssel rendelkező belföldi értékesítés árbevételének emelkedése okozta (+76,8 milliárd forint), ami a bérek növekedéséből fakadó hazai vásárlóerő erősödését is jelentette.

A belföldi értékesítés 2340,9 milliárd forintról 2417,7 milliárd forintra nőtt az előző évi értékhez képest. Az exportértékesítés nettó árbevételének előző évi csökkenése 2017-ben megállt, értéke 27,1 milliárd forinttal 1216,7 milliárd forintra nőtt. Megjegyzendő azonban, hogy míg az exportértékesítés 2,3 százalékkal nőtt, addig a belkereskedelem több mint 3 százalékkal (3,3 százalékkal) bővült (7. melléklet).

Az élelmiszeriparban a visszafizetési kötelezettség nélkül kapott támogatások összege az előző évi 5,3 milliárd forintról 7,0 milliárd forintra emelkedett 2017-ben.

A pénzügyi műveletek bevételei 55,2 milliárd forintról 30,0 milliárd forintra estek a tárgyévben, amelyet a kapott osztalék részesedésének az előző évihez viszonyított több mint 90 százalékos csökkenése gyengített.

Ahogy a bevételek, úgy az üzemi tevékenység kiadásai is emelkedtek, összességében 3,0 százalékkal, 3519,2 milliárd forintról 3623,5 milliárd forintra. Az anyag jellegű ráfordítások 2,6 százalékkal, 2753,4 milliárd forintról 2825,1 milliárd forintra nőttek. Ezen belül az anyagköltség 3,5 százalékkal emelkedett, az eladott áruk beszerzési értéke 2,6 százalékkal nőtt. A személyi jellegű ráfordítások tételei is bővültek, 342,0 milliárd forintról 352,9 milliárd forintra, összességében 3,2 százalékkal. Azon belül a legnagyobb részarányt (73,6 százalék) jelentő bérköltség 17,9 milliárd forinttal nőtt. Ugyanakkor a bérjárulékok 5,3 milliárd, a személyi jellegű egyéb kifizetések 1,9 milliárd forinttal csökkentek az előző évhez képest (7. melléklet).

Az élelmiszeripari ágazat hatékonysága tovább javult 2017-ben, az élő munka hatékonysága 38,4 millió forint/főről 41,3 millió forint/főre változott (8. melléklet).

Az üzemi ráfordítások 2,9 százalékát jelentő értékcsökkenési leírás értéke 3,6 százalékkal, azaz 3,6 milliárd forinttal nőtt (kisebb beruházások megvalósultak a tárgyévben), az egyéb ráfordítások értéke 5,6 százalékkal, 321,9 milliárd forintról 340,0 milliárd forintra emelkedett 2017-ben. Az adó jellegű ráfordítások 9,3 százalékkal 189,1 milliárd forintra nőttek (7. melléklet).

Eszközök és források

Az élelmiszerek, italok és dohánytermékek gyártásával foglalkozó társas vállalkozások mérlegfőösszege 2651,3 milliárd forintról 2690,7 milliárd forintra emelkedett 2017-ben (9. melléklet). A 39,4 milliárd forintos bővülés eszközoldalon javarészt a befektetett eszközök 10,0 milliárd forintos és a forgóeszközök 30,2 milliárd forintos növekedésének tulajdonítható. A forgóeszkö-

zők az összes eszközállomány kicsivel több mint felét (50,6 százalék), a befektetett eszközök 48,0 százalékát tették ki, arányaiban az előző évekhez hasonlóan. Az aktív időbeli elhatárolások részaránya 1,4 százalékot jelentett, állományuk összességében 0,8 milliárd forinttal csökkent.

A befektetett eszközökön belül az immateriális javak állománya másfélszeresére nőtt (157,6 százalék) az előző évhez képest, így az állomány 24,8 milliárd forintról 39,1 milliárd forintra bővült. A tárgyi eszközök értéke 1099,7 milliárd forintról 1159,7 milliárd forintra emelkedett, ugyanakkor a befektetett pénzügyi eszközök értéke jelentősen, 157,2 milliárd forintról (40,9 százalékkal) 93,0 milliárd forintra csökkent, ez a befektetett eszközök állományának 0,8 százalékos növekményének 7,2 százalékát adta a tárgyévben. A tárgyi eszközökön belül az ingatlanok értéke 507,9 milliárd forintról 537,1 milliárd forintra nőtt, ugyanakkor az egyéb tárgyi eszközök állománya jelentősen, 14,3 százalékkal (–11,2 milliárd forint) csökkent az előző évi 78,5 milliárd forinthez képest. A műszaki gépek, berendezések, járművek értéke 362,5 milliárd forintról 381,0 milliárd forintra nőtt. A beruházások, felújítások záróállománya jelentős mértékben emelkedett, azaz 17,1 milliárd forinttal múlta felül az előző évi folyó áron számított 95,4 milliárd forintot. A beruházások emelkedését a VP és GINOP programok segítették.

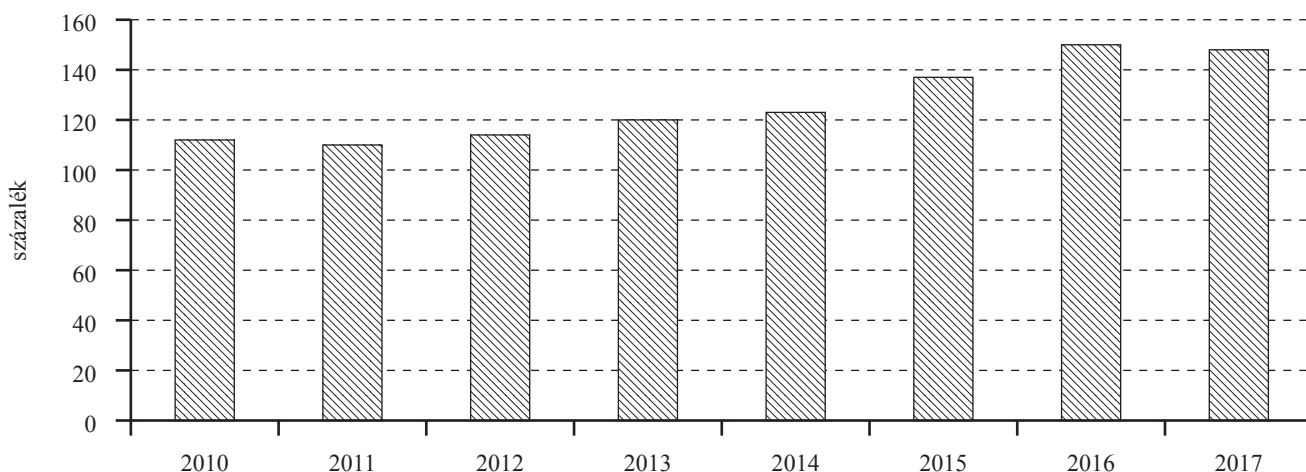
A forgóeszközök állománya összességében 2,3 százalékkal 1360,2 milliárd forintra emelkedett 2017-ben. A teljes állomány értékének közel felét (48,4 százalék) a követelések, 35,9 százalékát a készletek, 14,1 százalékát pedig a pénzeszközök tették ki. A forgóeszközök 30,2 milliárd forintos tárgyévi növekményének több mint háromnegyedét (86,4 százalék) a pénzeszközök 26,1 milliárd forintos emelkedése okozta, másik jelentősebb (35,4 százalék) részét a készletek volumenének 10,7 milliárd forintnyi bővülése jelentette. A forgóeszközök

közül kizárólag a követelések állománya mérséklődött, amely 667,8 milliárd forintról 659,0 milliárd forintra változott. Összességében ez a forgóeszköz-állomány növekményét 29,1 százalékos részarányban csökkentette. Az értékpapírok értéke az előző évekhez képest erőteljesebben, 11,6 százalékkal 21,0 milliárd forintra gyarapodott a tárgyévben, ami a forgóeszköz-növekményből 7,2 százalékot tett ki. Az értékpapírok és a pénzeszközök 10 százalékot meghaladó gyarapodása jól mutatja, hogy az élelmiszeripari vállalkozások jelentős cash-flow-val rendelkeztek 2017-ben, amely az eredménytartalék állományát növelte. Az aktív időbeli elhatárolások állománya 1,9 százalékkal maradt el az előző évi 39,5 milliárd forintos értéktől.

Az eszközállomány alakulása alapján összegezve megállapítható, hogy az élelmiszeripari vállalkozások vagyoni helyzete még mindig kedvezőnek mondható, hasonlóan az előző évihez. A befektetett eszközök fedezettségi szintje a saját tőkéhez viszonyítva 90,8 százalékról 4,4 százalékponttal 95,2 százalékra nőtt 2017-ben, vagyis az élelmiszeripari vállalkozások képesek voltak szinte teljes egészében saját tőkéből finanszírozni a befektetett eszközállományt. Az eszközök megtérülési mutatója (ROA: adózott eredmény/eszközök összesen) lényegében változatlan volt 2016-hoz képest, azaz 5,0-ról 4,9 százalékra módosult. Az élelmiszeripari szakágazatok likviditási helyzete minimálisan gyengült, a likviditási ráta 149,6 százalékról 148,3 százalékra, a készletek értékével csökkentett gyorsráta pedig 95,8 százalékról 95,1 százalékra változott az előző évi értékekhez képest (10. ábra, 8. melléklet).

A források állománya 1,5 százalékkal 2690,7 milliárd forintra emelkedett 2017-ben. A tárgyévi 39,4 milliárd forintos növekményt teljes egészében a saját tőke növekedése okozta, és a kötelezettségek jelentős csökkenése mérsékelte. A saját tőke állománya 5,7 szá-

10. ábra: Az élelmiszeripari vállalkozások likviditási rátája a 2010–2017 közötti időszakban

Forrás: NAV-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

zalékkal, 65,9 milliárd forinttal haladta meg az előző évit, a jegyzett tőke 273,7 milliárd forintról 273,9 milliárd forintra változott, vagyis stagnált. A saját tőke 2017-ben is a mobilabb tőkeelemek emelkedésének köszönhetően nőtt. A bővülés 87,7 százalékát az eredménytartalék jelentette. Az elmúlt tizenöt évet figyelembe véve elmondható, hogy a jegyzett tőke állománya – kisebb ingadozásokkal – fokozatosan csökkent 2014-ig. Az ezt követő két évben az állomány 15-21 milliárd forinttal nőtt, majd a tárgyévben a 2016. évhez képest kisebb mértékben, 200 millió forinttal bővült. Az érték az elmúlt évtizedet figyelembe véve az egyik legalacsonyabbnak felel meg. A jegyzett tőke külföldi tulajdonú tőkeállománya a 2000. évi 60 százalék feletti részesedéstől továbbra is több mint 10 százalékponttal maradt el (49,0 százalék) 2017-ben (11. ábra).

A tőketartalék 4,5 milliárd forinttal volt nagyobb, az adózott eredmény 1,0 milliárd forinttal maradt el az előző évi állománytól. Az értékelési, általános, lekötött tartalék mérsékelt gyarapodása is a növekedést segítette (+4,2 milliárd forint). A céltartalékok értéke 13,8 milliárd forintról 10,9 milliárd forintra mérséklődött.

A kötelezettségek az előző évi 1376,8 milliárd forintos állományhoz képest jelentősen, 33,2 milliárd forinttal csökkentek. Azon belül is a hosszú lejáratú kötelezettségek állománya 59,5 milliárd forinttal, a hátrasorolt kötelezettségeké pedig 1,7 milliárd forinttal volt kevesebb az előző évinél. A rövid lejáratú kötelezettségek állománya 28,0 milliárd forinttal 917,1 milliárd forintra nőtt. Ezen belül a tulajdonossal szemben fennálló kötelezettség állománya 0,2 százalékkal 61,5 milliárd forintra változott, ugyanakkor a rövid lejáratú hitelek, kölcsönök értéke az előző évi 222,0 milliárdról 227,1 milliárd forintra nőtt a tárgyévben.

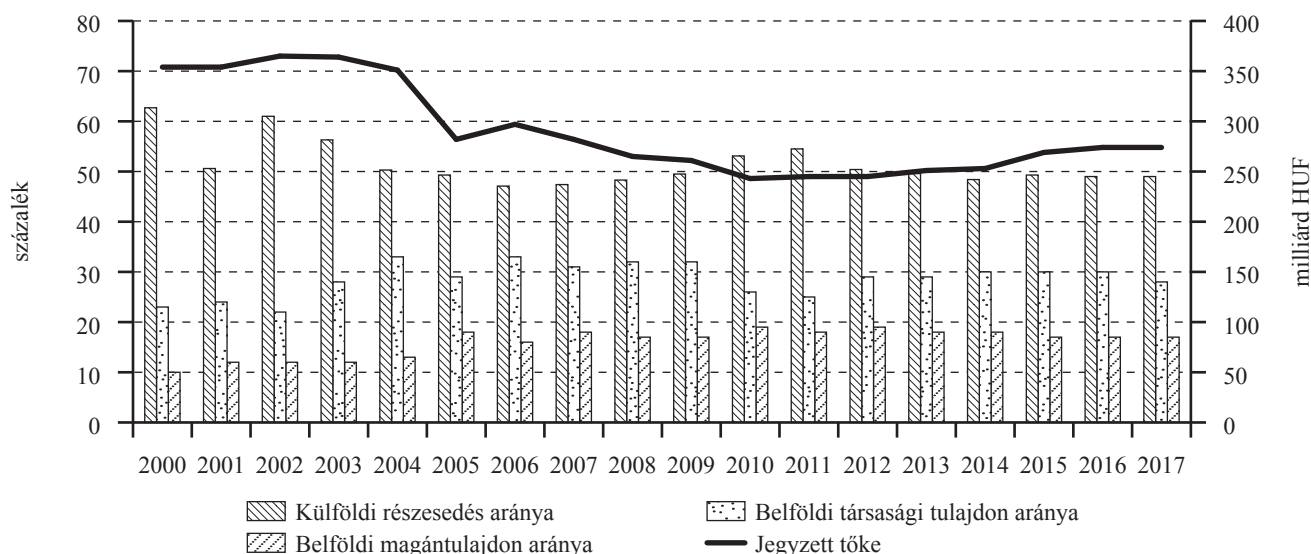
A kötelezettségek állománya összességében jelentősen visszaesett, megállapítható, hogy az adósságállomány 2017-ben nem nőtt, és az eladósodottság mértéke is csökkent, a vállalkozások saját tőkéből biztosították eszközállományuk szolid bővülését.

A passzív időbeni elhatárolások állománya 9,7 milliárd forinttal múlta felül az előző évet, 107,1 milliárd forint volt a tárgyévben.

Az ágazat tőkeerőssége 43,9 százalékról 45,7 százalékra nőtt. A saját tőke növekedése 425,0 százalékról 448,7 százalékra emelkedett. A forgótőke aránya kissé romlott, 37,9 százalékról 36,0 százalékra. Az eladósodottság foka az előző évi 51,9 százalékról 49,9 százalékra mérséklődött, a szállítói tartozások időtartama rövidült, 44,8 napról 43,3 napra. Az élelmiszeripari szakágazatok hitelfedezettsége 11,3 százalékponttal 107,4 százalékra csökkent, ami szintén a pénzügyi helyzet javulását körvonalazza. A készletek forgási sebessége stagnált az előző évi 49,4 naphoz képest, így a vállalkozások 49,1 nap alatt tudták értékesíteni készleteiket a tárgyévben. Csökkent ellenben a kintlévőségek időtartama 41,5-ről 36,1 napra, ami szintén a gazdasági környezet javulását mutatja (8. melléklet).

Összességében az élelmiszeripar jövedelmezősége alacsony, ugyanakkor likviditása továbbra is jónak mondható 2017-ben. Csökkent az eladósodottság mértéke, az ágazat tőkeszerkezete javult a 2016. évihez képest, hiszen a saját tőke állománya nagyobb mértékben (+65,9 milliárd forint) bővült, míg a kötelezettségek esetében 33,2 milliárd forint csökkenés következett be 2017-ben. A javuló pénzügyi mutatók ellenére kedvezőtlenül értékelhető, hogy a hosszú távú fejlesztések forrását jelentő hosszú lejáratú kötelezettségek állománya csökkent, miközben a rövid lejáratúaké emelkedett.

11. ábra: Az élelmiszeripari vállalkozások jegyzett tőkéje és annak tulajdoni szerkezete 2000–2017 között

Forrás: NAV-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az élelmiszeripari vállalkozások jellemzői szakágazati, gazdálkodási formák és méretkategóriák szerint

Az élelmiszeripari szakágazatok vállalkozásainak száma 5379-ről 4829-re csökkent 2017-ben. A dohánytermékek gyártásával foglalkozók létszámának kivételével minden szakágazatban visszaesés figyelhető meg 2017-ben. A legnagyobb, 22,5, illetve 22,2 százalékos csökkenést a tésztafélék gyártásával és a cukor előállításával foglalkozó vállalkozások szenvedték el 2017-ben. Ezt követték a kenyeret, friss pékárut, a hús-, baromfihús-készítményt, valamint a pékárut, tésztaféléket gyártó vállalkozások (–13-17 százalék). A növényi, állati olaj-, a keményítő, keményítőtermék- és a tartósított lisztes áru előállítók létszáma is 12-14 százalékkal csökkent.

Az élelmiszeripari szakágazatoknál az értékesítés nettó árbevételének közel negyedével (24,6 százalék) a húsfeldolgozással, -tartósítással, húskészítmény gyártásával foglalkozó vállalkozások rendelkeztek, bevételeük az előző évi 842,5 milliárd forintról 892,6 milliárd forintra emelkedett 2017-ben. A szakágazaton belül a hús-, baromfihús-készítmény gyártásával foglalkozó alágazat nettó árbevétele nőtt a legnagyobb mértékben, 370,5 millió forintról 442,1 millió forintra. Továbbra is jelentős volt az egyéb élelmiszert gyártó szakágazat részesedése, így az élelmiszeripari ágazat 3634,4 milliárd forintos forgalmából 13,8 százalékot tett ki, ugyanakkor az árbevételük 5,5 százalékkal 502,6 milliárd forintra csökkent az előző évi 532,1 milliárd forintról. Az élelmiszeripari szakágazatokon belül a legnagyobb árbevétel-növekedés a tartósított lisztes áru gyártó vállalkozásoknál volt megfigyelhető, itt több mint kétszeresére, azaz 66,1 milliárd forintról 160,7 milliárd forintra bővült az árbevétel állománya a tárgyévben. A tésztafélék előállításával foglalkozó vállalkozások árbevétele 57,2 százalékos csökkenést könyvelhetett el, így az értékesítés nettó árbevétele 65,7 milliárd forint volt. Az élelmiszeriparon belül a harmadik legnagyobb részaránnyal (13,3 százalék) rendelkező szakágazat, az italgyártás is növelte az értékesítési árbevételét, 478,4 milliárd forintról 481,7 milliárd forintra.

A legnagyobb jövedelmet a szakágazatok közül a malomipari termékek, keményítő gyártásával foglalkozó vállalkozások realizálták 24,6 milliárd forinttal. Ezt követték a húsfeldolgozással, -tartósítással, húskészítmény-előállítással foglalkozó vállalkozások 22,2 milliárd forinttal. A legnagyobb növekedést a dohánytermékek előállításával foglalkozó vállalkozások könyvelhették el, azaz az adózás előtti eredményük 300 millió forintról 4,7 milliárd forintra emelkedett 2017-

ben. Az előző évhez képest tovább csökkent, és negatív tartományba került a halfeldolgozással, -tartósítással foglalkozó vállalkozások adózás előtti eredménye. Az ágazatban 2017-ben az adózás előtti eredményből legnagyobb hányaddal a malomipari termékek, keményítő gyártásával foglalkozó vállalkozások rendelkeztek (17,4 százalék), ezt követték a húsfeldolgozással, -tartósítással, húskészítmény gyártásával (15,7 százalék), majd az italgyártással foglalkozók 15,4 százalékkal. A gyümölcs-, zöldségfeldolgozással, -tartósítással, a keményítő, keményítőtermék, az egyéb élelmiszer, valamint a takarmány gyártásával foglalkozó szakágazatok részaránya 7-15 százalék között változott 2017-ben. A többi szakágazatok részesedése 0-7 százalékot képviselt az élelmiszeripar adózás előtti eredményéből (10. melléklet).

A saját tőke értéke legjobban a tartósított lisztes áru gyártóknál nőtt 31,7 százalékkal, a húsfeldolgozással, tartósítással foglalkozóké pedig 19,3 százalékkal, 39,1 milliárd forintról 46,6 milliárd forintra 2017-ben. A tésztafélékkel és a jégkrémgyártással foglalkozók sajáttőke-állománya jelentősen, 27-32 százalékkal, a pékáru, tésztafélék, valamint az egyéb élelmiszerek előállításával foglalkozóké 1-5 százalékkal lett kevesebb. A többi szakágazatban emelkedést könyvelhettek el a sajáttőke-állomány tekintetében 2016-hoz képest.

A jövedelmezőségi viszonyokat tekintve megállapítható, hogy a legmagasabb sajáttőke-arányos adózott eredménye (25-38 százalék) a növényi, állati olaj-előállítóknak, a tejtermékekkel, a malomipari termékekkel, valamint a tésztafélékkel és keményítő előállításával foglalkozóknak volt 2017-ben. Negatív jövedelmezőség a saját tőke alapján a jégkrémgyártóknál (–40 százalék) és a cukorgyártó (–1 százalék) vállalkozásoknál fordult elő.

A legnagyobb kötelezettségállománnyal a húsfeldolgozással, -tartósítással, húskészítmények gyártásával foglalkozó vállalkozások rendelkeztek (252,6 milliárd forint). Ezt követték az ital-előállítással foglalkozó szakágazatban tevékenykedő vállalkozások 242,2 milliárd forintnyi kötelezettségállománnyal. Az italgyártással, valamint a húsfeldolgozással, tartósítással, húskészítmény gyártásával foglalkozó vállalkozások kötelezettségállománya a két legnagyobb részaránnyal rendelkezett a tárgyévben, azaz 18,0 és 18,8 százalék volt, ugyanakkor az italgyártásnál a kötelezettségállomány 253,2 milliárd forintról 242,2 milliárd forintra csökkent. A kötelezettségállomány a legnagyobb mértékben a tésztafélék gyártásával foglalkozók körében esett vissza 43,7 milliárd forintról 22,3 milliárd forintra (10. melléklet).

Habár a kft.-k száma az előző évihez képest 10,2 százalékkal 3910-re mérséklődött (11. melléklet), az élelmiszeriparban továbbra is az egyik legelterjedtebb társasági formának tekinthető. A vállalkozások 81,0

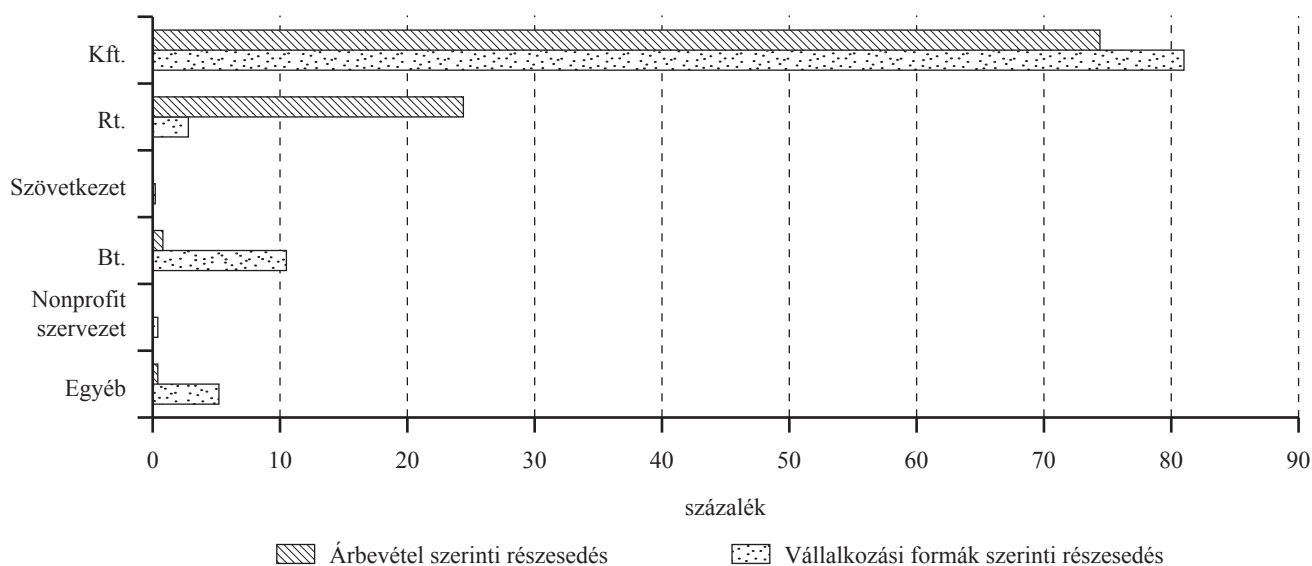
százaléka tartozott ebbe a kategóriába, amelyek a forgalom 74,4 százalékát, a jegyzett tőke 62,5 százalékát birtokolták 2017-ben. A forgalom és a jegyzett tőke tekintetében az rt.-k 24,4 és 36,9 százalékkal részesedtek 2017-ben (12. ábra).

Az élelmiszeripar árbevétel-arányos adózás előtti eredményértékét vizsgálva megállapítható, hogy az a tárgyévben átlagosan 3,89 százalék volt, ami $-0,27$ százalékponttal maradt el a 2016. évi százalékos értéktől. Figyelemreméltó, hogy a 10 fő alatt foglalkoztató vállalkozások árbevétel-arányos adózás előtti eredménye gyengébb volt a tárgyévben, mint a 10 fő felett foglalkoztató vállalkozásoké. A legmagasabb árbevétel-arányos adózás előtti eredménye az 50–249 főt foglalkoztató vállalkozásoknak volt, a mutató meghaladta

a 4 százalékot (4,08 százalék). Ezt követték a 10–49 fő közötti alkalmazottal működő vállalatok 4,00 százalékos értékkel, majd a 250 fő és felettiek 3,94 százalékkal (13. ábra). A külföldi tőke részesedése ebben a három méretkategóriában volt a legmagasabb, aránya 31-65 százalék között változott (11. melléklet).

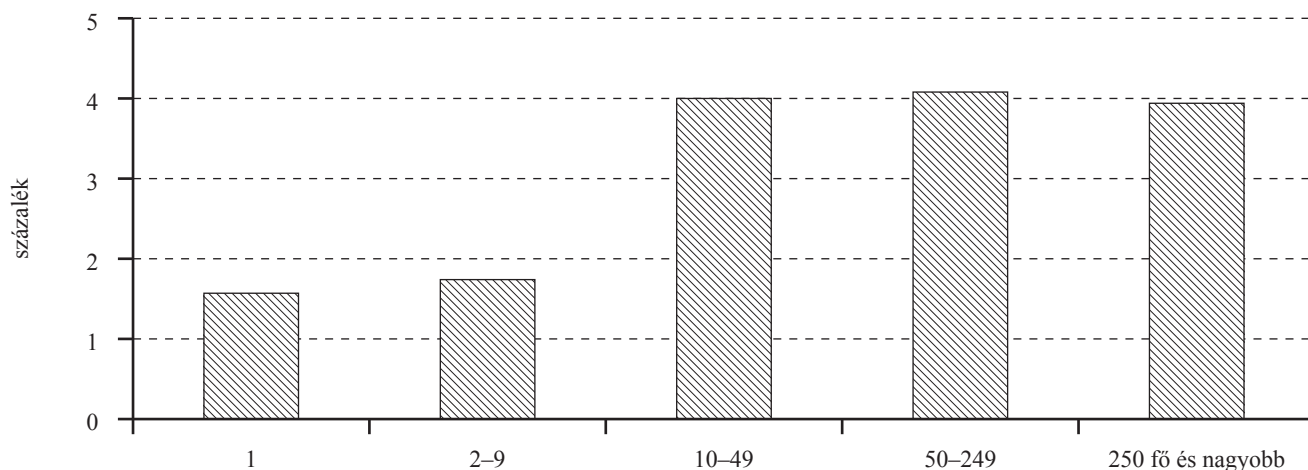
A méretkategóriánkénti rangsort tekintve az élelmiszeripari szakágazat vállalkozásai közül a mikro- és kisvállalkozások 92,0 százalékot képviseltek 2017-ben, az arány közel azonos volt az előző évvel. Az egyéb vállalkozások 0,9 százalékot jelentettek. A nagyvállalkozások részesedése 1,2 százalékot, a középvállalkozások 5,8 százalékot jelentettek a tárgyévben. A kis részarány ellenére a nagyvállalkozások bonyolították a legnagyobb forgalmat, a mikro- és kisvállalkozások

12. ábra: Az egyes vállalkozási formák részaránya a vállalkozások száma és az árbevételből való részesedésük szerint 2017-ben

Forrás: NAV-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

13. ábra: Az élelmiszeripari vállalkozások árbevétel-arányos jövedelmezőségének alakulása a foglalkoztatottak száma szerinti méretkategóriákban 2017-ben

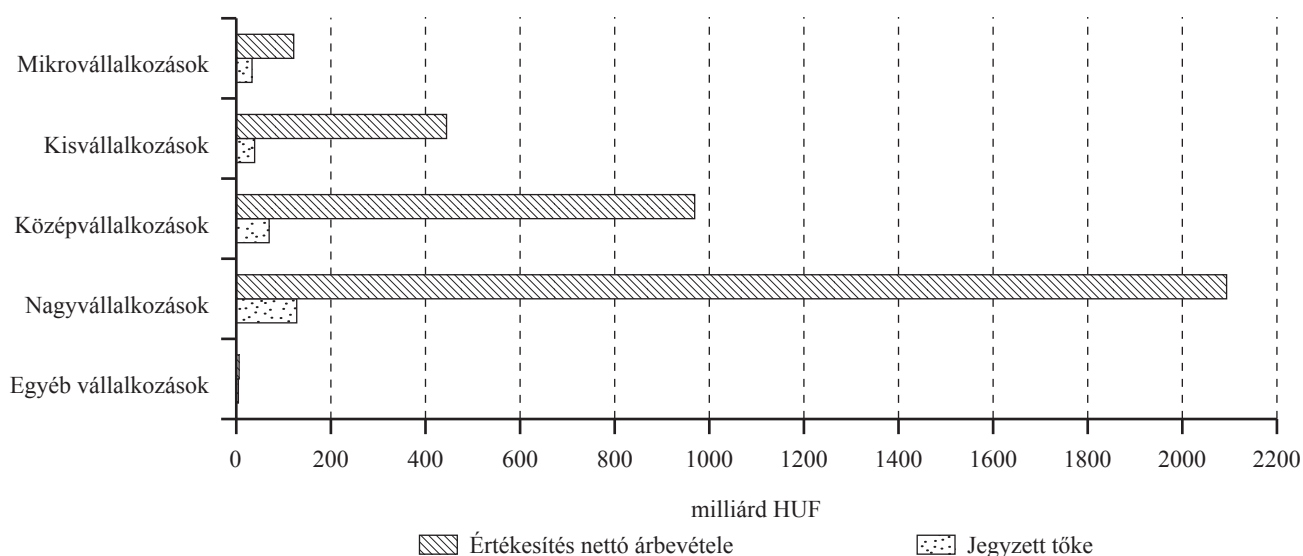

Forrás: NAV-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

forgalma az előző évi értékesítés nettó árbevételéhez képest 558 milliárd forintról 566 milliárd forintra emelkedett a tárgyévben (14. ábra). Szintén a nagyvállalkozások jegyzett tőkéje érte el a legmagasabb értéket (128,0 milliárd forint) a tárgyévben, és az ágazatot jellemző átlagos külfölditőke-résarány is ennél a vállalkozási formánál volt a legnagyobb (64,2 százalék).

Összességében megállapítható, hogy a vállalkozások létszáma csökkent, a munkabérek emelkedtek, vagyis az élelmiszeriparban a hatékonyság nőtt 2017-ben. A szabályozási környezet folyamatos változásai (EKÁER, E-számla) a konszolidációs folyamatokat erősítik, ami segíthet a versenyképesség javulásában.

14. ábra: Az értékesítés nettó árbevételének és jegyzett tőkéjének alakulása méretkategóriánként 2017-ben

Forrás: NAV-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Kivonat

Az élelmiszer-termelés gazdálkodó szervezeteinek pénzügyi helyzete 2017

Illés Ivett és Keményné Horváth Zsuzsanna

Az elemzés az élelmiszer-termelésben működő gazdálkodó szervezetek 2017. évi gazdálkodását mutatja be a 2016. évi eredmények tükrében. Az összehasonlító vizsgálat a mezőgazdaság és az élelmiszeripari társas vállalkozások vagyoni, pénzügyi és jövedelmezőségi helyzetét ismerteti pénzügyi mutatók felhasználásával.

A 9764 mezőgazdasági vállalkozás az összes gazdasági tevékenységet végző szervezeteken belül mintegy 4 százalékos arányt képviselt (4,5 százalék) 2017-ben, miközben a nyereséges vállalkozások között magasabb, 4,7 százalékos aránnyal bírt. A mezőgazdasági társas vállalkozások adózás előtti eredménye 49,0 milliárd forinttal 155,6 milliárd forintra nőtt a vizsgált időszakban, aminek köszönhetően jövedelmezőségi mutatóik kedvezően változtak. Az eszközarányos adózott eredmény (ROA) 1,5 százalékponttal 4,7 százalékra nőtt, míg az árbevétel-arányos (ROS) és a tőkearányos (ROE) adózott eredmény ennél nagyobb mértékben, 2,4 és 2,2 százalékponttal növekedett, és rendre 8,0 és 7,7 százalékot ért el.

Az élelmiszereket, italokat és dohánytermékeket gyártó ágazatban tevékenykedő vállalkozások száma jelentősen, a 2016. évi 5379-ről 2017-re 4829-re csökkent. Adózás előtti eredményük 5,4 milliárd forinttal lett kevesebb, 141,4 milliárd forintot ért el. A változás hátterében a nyereséges vállalkozások üzemi eredményének 10,7 milliárd forintos növekedése, illetve a veszteségesek negatív eredményének 3,2 milliárd forintos csökkenése áll, vagyis a jövedelem eloszlása homogénebbé vált. A jövedelmezőségi mutatók közül a ROS 3,9 százalékos értéke elmaradt az egy évvel korábbi 4,2 százaléktól, de csökkent a ROE is 12,6 százalékról 11,5 százalékra. Az élelmiszeripari szakágazatok likviditási helyzete minimálisan gyengült, a likviditási ráta 149,6 százalékról 148,3 százalékra mérséklődött, miközben az eszközök megtérülési mutatója (ROA) lényegében változatlan maradt, azaz 5,0-ről 4,9 százalékra módosult.

Abstract

The financial situation of agriculture and the food industry, 2017

ILLÉS, Ivett and KEMÉNYNÉ HORVÁTH, Zsuzsanna

In this study we examined the financial situation of agriculture and food industry companies with double-entry bookkeeping in 2017 compared to the previous year. The 9,764 companies accounted for 4.5 percent of the total economy and 4.7 percent of the profitable companies in 2017.

The profit before tax of agricultural companies increased by HUF 49.0 billion to HUF 155.6 billion in 2017. As a result, the profitability of agricultural enterprises was favourable. The return on assets rose by 1.5 percentage points to 4.7 percent, while as the return on sales and equity increased by 2.4 and 2.2 percent respectively. The financial situation of the companies improved: their liquidity ratio increased by 6.4 and their cash ratio by 4.8 percentage points.

The number of food industry companies decreased significantly, from 5,379 in 2016 to 4,829 in 2017, which

is the fourth lowest number in the last ten years. The operating profit of profitable companies rose by HUF 10.7 billion, and the loss-makers managed to improve their performance by HUF 3.2 billion in 2017. So profitable food industry companies had a 59.0 percent (2848) share in the total number of such companies and the number of loss-making corporations fell by 1.5 percentage points to 1,772.

Profit before tax of food industry companies fell by HUF 5.4 billion to HUF 141.4 billion in 2017. The return on assets hardly changed compared to 2016 (from 5.0 to 4.9 percent). The liquidity situation of the food industry companies weakened to a minimum, with a liquidity ratio of 149.6 percent to 148.3 percent, and a short-term fall in the value of inventories ranging from 95.8 per cent to 95.1 per cent compared to the previous year.

Executive Summary

Introduction

In this study we examined the financial situation of agriculture and food industry companies in 2017 compared to the previous year. We covered the changes in financial indicators, financial results and assets of companies with double-entry bookkeeping. The main indicators used were the size, the numbers and other categories of companies.

Methodology

The database used for the analysis belongs to the Hungarian National Tax and Customs Administration and includes the financial data of the relevant companies. The evaluation relies on the financial ratios based on the balance sheet of the profit and loss account (distribution ratios, comparative time ratios). We used indicators of wealth, finances and income as well as the return and leverage indicators. One of the companies had extraordinary financial data in relation both to its own indicators and to the sectoral ones (assets and long-term liabilities) in 2016 and in 2017 and was therefore excluded from our analysis.

Results

The companies increased their pre-tax profits by HUF 49.0 billion to HUF 155.6 billion in 2017. The significant increase of income (HUF 46.8 billion) based on the operating profit was a result of the revenue growing faster than the expenditure. While operating expenses increased by HUF 40.6 billion, the income exceeded the 2016 figure by HUF 87.4 billion. Though the loss on financial activities continued, the companies could mitigate their loss by HUF 2.2 billion to HUF 7.2 billion in 2017.

The assets increased from HUF 3021.2 billion to 3094.0 billion despite that a decline in the number of farms. An increase in the asset side of HUF 72.9 billion was due to increases in cash, fixed assets and financial

assets. As in the previous years, among the liabilities and shareholders' equity, the amount of equity grew significantly from HUF 1916.7 billion to HUF 2019.1 billion. This is due to the profit after tax, the retained earnings and the capital surplus (+HUF 50.1, 55.2, 25.8 billion). While equity expanded significantly, the volume of liabilities declined, thus the indebtedness of agricultural enterprises continued to decline in 2017. Overall, companies' solvency and financial position continued to improve in 2017.

Profits before tax of food industry companies fell by HUF 5.4 billion to HUF 141.4 billion in 2017. The dividends of only HUF 1.8 billion were more than 90 percent below the previous figure of HUF 22.4 billion. This had a negative impact on revenues, financial results and profit before tax. The operating profit increased from HUF 142.3 billion to HUF 156.2 billion, which significantly exceeded the increase of 5.4 percent or HUF 7.4 billion in 2016. The increase in operating profit was due to increase in revenue exceeding the increase in expenditure. The result of the previous year was surplus of HUF 4.5 billion and it turned to loss of 14.8 billion in 2017. This was due to a decrease in income from HUF 55.2 billion to HUF 30.0 billion.

The assets increased from HUF 2651.3 billion to 2690.7 billion in 2017 despite the fall in the number of farms. The HUF 39.4 billion increase in the asset side is due to cash, fixed assets and financial assets. The current assets increased by 2.3 percent to HUF 1360.2 billion in 2017. The liabilities rose by 1.5 percent to HUF 2690.7 billion. The increase of HUF 39.4 billion in the current year was entirely due to the increase in equity and a significant decrease in liabilities. The equity increased by 5.7 percent, equal to HUF 65.9 billion in 2017.

While equity expanded, the volume of liabilities declined, thus the indebtedness of food enterprises continued to decline in 2017. Overall, companies' solvency and financial position continued to improve in 2017. In general, the profitability of the food industry is low, but its liquidity was still satisfactory in 2017. The level of indebtedness decreased, and the capital structure improved compared to 2016. It should be noted, however, that the share of the food industry of national economy is much lower than in other sectors.

Mellékletek

Mellékletek jegyzéke

1. melléklet: A gazdasági ágak kettős könyvelést vezető vállalkozásainak főbb összehasonlító pénzügyi adatai 2017-ben, folyó áron	27	7. melléklet: A kettős könyvelést vezető vállalkozások eredménykimutatása, folyó áron (élelmiszerek, italok, dohánytermékek).....	33
2. melléklet: A kettős könyvelést vezető vállalkozások eredménykimutatása (mezőgazdaság, vadgazdálkodás, halászat).....	28	8. melléklet: A kettős könyvelést vezető vállalkozások pénzügyi mutatóinak alakulása az élelmiszereket, italokat és dohánytermékeket gyártó ágazatban.....	34
3. melléklet: Pénzügyi mutatók képlete	29	9. melléklet: A kettős könyvelést vezető vállalkozások eszközei, forrásai (élelmiszerek, italok, dohánytermékek).....	35
4. melléklet: A kettős könyvelést vezető vállalkozások pénzügyi mutatóinak alakulása a mezőgazdasági, vadgazdálkodási és halászati ágazatban.....	30	10. melléklet: Az élelmiszeripari vállalkozások szakágazatainak főbb pénzügyi adatai 2016–2017-ben	36
5. melléklet: A kettős könyvelést vezető vállalkozások eszközei, forrásai (mezőgazdaság, vadgazdálkodás, halászat).....	31	11. melléklet: Az élelmiszereket, italokat és dohánytermékeket gyártó gazdálkodó szervezetek főbb pénzügyi adatai néhány jellemző szerint 2017-ben, folyó áron (kettős könyvelést vezetőik).....	37
6. melléklet: A mezőgazdaság, vadgazdálkodás és halászat gazdálkodó szervezeteinek főbb pénzügyi adatai néhány jellemző szerint 2017-ben, folyó áron	32		

1. melléklet: **A gazdasági ágak kettős könyvelést vezető vállalkozásainak főbb összehasonlító pénzügyi adatai
2017-ben, folyó áron**

Megnevezés	Mezőgazdaság, vadgazdálkodás és halászat	Erdőgazdálkodás	Élelmiszerek, italok és dohánytermékek gyártása	Egyéb ipar	Egyéb Gazdasági tevékenység	Összesen
Gazdálkodó szervezetek						
Száma	9 764	1 910	4 829	27 221	175 327	219 051
Ebből nyereségek aránya, %	65,5	60,8	59,0	66,1	60,7	61,5
Eszközállomány és idegen forrás						
Eszközállomány, millió HUF	3 094 036	210 190	2 690 689	26 321 923	43 675 111	69 997 035
Kötelezettségek az eszközállomány %-ában	34,9	24,8	49,9	31,8	58,6	52,0
Bevételek, ráfordítások, millió HUF						
Nettó árbevétel	1 941 357	139 148	3 634 352	26 876 883	35 504 315	68 096 055
Ráfordítások összesen	2 221 668	153 887	3 668 327	26 814 722	37 283 481	70 142 085
Ebből: üzemi tevékenység ráfordításai	2 200 784	153 155	3 623 525	26 340 258	36 692 688	69 010 410
adó jellegű ráfordítások	14 456	1 967	189 115	311 740	564 444	1 081 723
Adó jellegű ráfordítások az összes ráfordítás %-ában	0,65	1,28	5,16	1,16	1,51	1,54
Eredmény, millió HUF						
Üzemi tevékenység nyeresége	189 081	9 291	182 888	1 739 715	2 308 000	4 428 975
vesztesége	-26 121	-2 096	-26 711	-204 633	-343 172	-602 733
eredménye	162 961	7 195	156 177	1 535 081	1 964 829	3 826 242
Adózás előtti nyereség	183 160	9 979	170 931	1 841 496	2 299 341	4 504 906
veszteség	-27 583	-2 061	-29 545	-211 783	-423 641	-694 613
eredmény	155 577	7 918	141 386	1 629 712	1 875 700	3 810 293
100 Ft-ra jutó adózás előtti eredmény, HUF						
Az árbevételre	8,0	5,7	3,9	6,1	5,3	5,6
Az összes ráfordításra	7,0	5,1	3,9	6,1	5,0	5,4
A saját tőkére	7,7	5,8	11,5	12,2	13,1	12,2
Az összes eszközértékre	5,0	3,8	5,3	6,2	4,3	5,4

Forrás: NAV-adatok és NAV-gyorsjelentés alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

2. melléklet: **A kettős könyvelést vezető vállalkozások eredménykimutatása**
(mezőgazdaság, vadgazdálkodás, halászat)

Megnevezés	2016	2017	Változás	2017. évi a 2016. évi százalékában
	millió HUF			
1. Belföldi értékesítés nettó árbevétele	1 638 703	1 651 897	13 194	100,8
2. Exportértékesítés nettó árbevétele	246 671	289 460	42 789	117,3
I. Értékesítés nettó árbevétele	1 885 374	1 941 357	55 983	103,0
II. Aktivált saját teljesítmények értéke	79 306	89 085	9 779	112,3
3. Visszafizetési kötelezettség nélkül kapott támogatás	139 039	145 873	6 834	104,9
III. Egyéb bevételek	311 643	333 306	21 663	107,0
4. Anyagköltség	830 297	803 293	-27 004	96,7
5. Eladott áruk beszerzési értéke	492 420	516 586	24 166	104,9
IV. Anyag jellegű ráfordítások	1 668 542	1 676 915	8 373	100,5
6. Bérköltség	163 913	179 448	15 535	109,5
7. Személyi jellegű egyéb kifizetés	20 300	20 753	453	102,2
8. Bérjárulékok	41 289	38 882	-2 407	94,2
V. Személyi jellegű ráfordítások	225 502	239 173	13 671	106,1
VI. Értéksökkenési leírás	156 934	159 717	2 783	101,8
9. Adó jellegű ráfordítások	13 173	14 456	1 283	109,7
VII. Egyéb ráfordítások	109 192	124 979	15 787	114,5
Üzemi tevékenység nyeresége	146 216	189 081	42 865	129,3
vesztesége	-30 064	-26 121	3 943	86,9
A. ÜZEMI TEVÉKENYSÉG EREDMÉNYE	116 153	162 961	46 808	140,3
10. Kamatbevételek	4 066	3 036	-1 030	74,7
11. Kapott osztalékrészesedés	1 330	3 883	2 553	292,0
VIII. Pénzügyi műveletek bevételei	14 100	13 702	-399	97,2
12. Kamat, kamat jellegű ráfordítások	12 551	11 308	-1 243	90,1
IX. Pénzügyi műveletek ráfordításai	23 508	20 885	-2 623	88,8
Pénzügyi műveletek nyeresége	5 631	6 054	423	107,5
vesztesége	-15 039	-13 237	1 802	88,0
B. PÉNZÜGYI MŰVELETEK EREDMÉNYE	-9 408	-7 183	2 225	76,4
C. SZOKÁSOS VÁLLALKOZÁSI EREDMÉNY	106 745	155 778	49 033	145,9
Adózás előtti nyereség	140 573	183 160	42 586	130,3
veszteség	-33 958	-27 583	6 375	81,2
E. ADÓZÁS ELŐTTI EREDMÉNY	106 615	155 577	48 961	145,9
13. Adófizetési kötelezettség	10 401	10 265	-136	98,7
Adózott eredmény nyereség	130 470	173 100	42 630	132,7
veszteség	-34 256	-27 788	6 467	81,1
F. ADÓZÁS UTÁNI EREDMÉNY	96 215	145 312	49 097	151,0

Forrás: NAV-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

3. melléklet: Pénzügyi mutatók képlete

Megnevezés	Számítások
Vagyoni helyzet	
Befektetett eszközök aránya (%)	Befektetett eszközök/Eszközök összesen
Forgóeszközök aránya (%)	Forgóeszközök/Eszközök összesen
Tőkeerősség (%)	Saját tőke/Források összesen
Jegyzett tőke aránya (%)	Jegyzett tőke/Források összesen
Kötelezettség aránya (%)	Kötelezettségek/Források összesen
Befektetett eszközök fedezettsége (%)	Saját tőke/Befektetett eszközök
Saját tőke növekedése (%)	Saját tőke/Jegyzett tőke
Forgótőke alakulása (millió Ft)	Forgóeszközök – Rövid lejáratú kötelezettségek
Forgótőke aránya (%)	Forgótőke/Saját tőke
Pénzügyi helyzet	
Likviditási ráta (%)	Forgóeszközök/Rövid lejáratú kötelezettségek
Likviditási gyorsráta (%)	(Forgóeszközök – Készletek)/Rövid lejáratú kötelezettségek
Pénzhányad (%)	(Pénzeszközök + Értékpapírok)/Rövid lejáratú kötelezettségek
Pénzeszköz-likviditás (%)	Pénzeszközök/Rövid lejáratú kötelezettségek
Hitelfedezettség (%)	Vevők/Szállítók
Hitelfedezettségi mutató (%)	Követelések/Rövid lejáratú kötelezettségek
Megtérülési mutatók	
Készletek forgási sebessége (nap)	(Készletek×365)/Nettó árbevétel
Kintlévőségek időtartama (nap)	(Vevők×365)/Értékesítés nettó árbevétele
Szállítói tartozások időtartama (nap)	(Szállítók×365)/Anyag jellegű ráfordítások
Jövedelemhelyzet	
Bruttó termelési érték	Nettó árbevétel – ELÁBÉ – Közvetített szolgáltatások + Aktivált saját teljesítmények
Nettó termelési érték	Bruttó termelési érték – Anyagköltség – Igénybe vett szolgáltatások – Amortizáció
Folyó termelőfelhasználás	Anyagköltség + Igénybe vett szolgáltatások + Egyéb szolgáltatások + Közvetített szolgáltatások – Földbérleti díj
Bruttó hozzáadott érték	Kibocsátás – Folyó termelőfelhasználás
Élő munka hatékonysága	Nettó árbevétel/Statisztikai állományi létszám
Eszközhatékonyság	Nettó termelési érték/Tárgyi eszközök összesen
Jövedelmezőség	
Árbevétel-arányos adózott eredmény, ROS (%)	Adózott eredmény/Nettó árbevétel
Tőkearányos adózott eredmény, ROE (%)	Adózott eredmény/Saját tőke
Eszközarányos adózott eredmény, ROA (%)	Adózott eredmény/Eszközök összesen
Befektetett eszköz jövedelmezősége (%)	Adózott eredmény/Befektetett eszközök
Bérjövdelmezőség (%)	Adózott eredmény/Bér és személyi jellegű ráfordítás
1 főre jutó adózott eredmény	Adózott eredmény/Átlagos állományi létszám
Saját tőke jövedelmezősége (%)	Szokásos vállalkozási eredmény/Saját tőke
Alaptőke jövedelmezősége (%)	Adózott eredmény/Jegyzett tőke
Tőkeáttételi mutatók	
Eladósodottság foka (%)	Kötelezettségek/Eszközök összesen
Eladósodottság mértéke (%)	Kötelezettségek/Saját tőke
Nettó eladósodottság foka (%)	(Kötelezettségek – Követelések)/Saját tőke

Forrás: Az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán készült összeállítás

4. melléklet: **A kettős könyvelést vezető vállalkozások pénzügyi mutatóinak alakulása a mezőgazdasági, vadgazdálkodási és halászati ágazatban**

Megnevezés	Mezőgazdaság		Változás
	2016	2017	
Vagyoni helyzet			
Befektetett eszközök aránya (%)	52,5	52,2	−0,3
Forgóeszközök aránya (%)	45,8	46,2	0,3
Tőkeerősség (%)	63,4	65,3	1,8
Jegyzett tőke aránya (%)	10,0	9,8	−0,2
Kötelezettség aránya (%)	34,9	33,2	−1,7
Befektetett eszközök fedezettsége (%)	120,7	125,0	4,2
Saját tőke növekedése (%)	633,6	666,5	32,9
Forgótőke alakulása (millió Ft)	667 393	711 724	44 331
Forgótőke aránya (%)	34,8	35,2	0,4
Pénzügyi helyzet			
Likviditási ráta (%)	193,0	199,4	6,4
Likviditási gyorsráta (%)	120,4	125,5	5,2
Pénzhányad (%)	48,6	53,5	4,8
Pénzeszköz-likviditás (%)	42,9	47,5	4,6
Hitelfedezettség (%)	91,1	86,0	−5,2
Hitelfedezettségi mutató (%)	71,7	72,1	0,3
Megtérülési mutatók			
Készletek forgási sebessége (nap)	100,9	99,4	−1,5
Kintlévőségek időtartama (nap)	46,0	42,7	−3,3
Szállítói tartozások időtartama (nap)	57,0	57,5	0,5
Jövedelemhelyzet			
Bruttó termelési érték (millió HUF)	1 451 566	1 491 466	39 900
Nettó termelési érték (millió HUF)	167 851	224 539	56 688
Folyó termelőfelhasználás (millió HUF)	1 069 115	1 088 206	19 091
Bruttó hozzáadott érték (millió HUF)	382 451	403 260	20 809
Élő munka hatékonysága	27,7	29,4	1,7
Eszközhatékonyság	11,7	15,4	3,8
Jövedelmezőség			
Árbevétel-arányos adózott eredmény, ROS (%)	5,1	7,5	2,4
Tőkearányos adózott eredmény, ROE (%)	5,0	7,2	2,2
Eszközarányos adózott eredmény, ROA (%)	3,2	4,7	1,5
Befektetett eszköz jövedelmezősége (%)	6,1	9,0	2,9
Bérijövedelmezőség (%)	42,7	60,8	18,1
1 főre jutó adózott eredmény	1,4	2,2	0,8
Saját tőke jövedelmezősége (%)	5,6	7,7	2,1
Alaptőke jövedelmezősége (%)	31,8	48,0	16,2
Tőkeáttételi mutatók			
Eladósodottság foka (%)	34,9	33,2	−1,7
Eladósodottság mértéke (%)	55,0	50,9	−4,2
Nettó eladósodottság foka (%)	28,2	25,3	−2,9

Forrás: NAV-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

5. melléklet: A kettős könyvelést vezető vállalkozások eszközei, forrásai (mezőgazdaság, vadgazdálkodás, halászat)

Megnevezés	2016	2017	Változás	2017. évi a 2016. évi százalékában
	millió HUF			
Vállalkozások száma				
Összesen	10 214	9 764	−450	95,6
Eszközállomány folyó áron, millió HUF				
A. Befektetett eszközök	1 587 451	1 615 534	28 083	101,8
I. Immateriális javak	7 834	6 151	−1 684	78,5
1. Kísérleti fejlesztés aktivált értéke	439	1 006	568	229,3
II. Tárgyi eszközök	1 437 828	1 454 903	17 075	101,2
1. Ingatlanok	737 716	740 411	2 695	100,4
2. Műszaki gépek, berendezések, jármű	462 317	455 592	−6 725	98,5
3. Tenyészállatok	80 603	83 849	3 246	104,0
4. Beruházások, felújítások	48 430	62 311	13 882	128,7
5. Egyéb berendezés	43 906	48 692	4 785	110,9
6. Egyéb	64 855	64 048	−808	98,8
III. Befektetett pénzügyi eszközök	141 789	154 481	12 691	109,0
B. Forgóeszközök	1 384 960	1 428 011	43 051	103,1
I. Készletek	521 284	528 910	7 626	101,5
II. Követelések	514 755	516 210	1 455	100,3
III. Értékpapírok	41 281	42 589	1 308	103,2
IV. Pénzeszközök	307 640	340 302	32 662	110,6
C. Aktív időbeli elhatárolások	48 761	50 492	1 731	103,5
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	3 021 172	3 094 036	72 865	102,4
Eszközállomány forrásai folyó áron, millió HUF				
D. Saját tőke	1 916 717	2 019 125	102 408	105,3
I. Jegyzett tőke	302 512	302 933	421	100,1
II. Jegyzett, de be nem fizetett tőke	−810	−547	263	67,5
III. Tőketartalék	360 529	386 358	25 829	107,2
IV. Eredménytartalék	823 774	878 945	55 171	106,7
V. Egyéb tartalékok	335 247	305 883	−29 364	91,2
VI. Adózott eredmény	95 698	145 783	50 084	152,3
E. Céltartalékok	1 873	2 531	659	135,2
F. Kötelezettségek	1 054 991	1 027 530	−27 461	97,4
I. Hátrasorolt kötelezettségek	17 710	19 338	1 628	109,2
II. Hosszú lejáratú kötelezettségek	319 714	291 906	−27 809	91,3
1 Hosszú lejáratú hitelek	191 829	172 780	−19 049	90,1
2. Tul. által nyújtott hosszú lej. kölcsön	55 182	48 099	−7 083	87,2
III. Rövid lejáratú kötelezettségek	717 566	716 287	−1 280	99,8
1. Rövid lejáratú köt. áruszállításból	260 576	264 293	3 717	101,4
2. Rövid lejáratú köt. tul. szembeni	72 342	56 814	−15 528	78,5
3. Rövid lejáratú hitelek, kölcsönök	144 403	162 221	17 818	112,3
G. Passzív időbeni elhatárolások	47 591	44 850	−2 741	94,2
FORRÁSOK ÖSSZESEN	3 021 172	3 094 036	72 865	102,4

Forrás: NAV-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

6. melléklet: A mezőgazdaság, vadgazdálkodás és halászat gazdálkodó szervezeteinek főbb pénzügyi adatai néhány jellemző szerint 2017-ben, folyó áron

Megnevezés	Vállalkozások száma	Értékesítés nettó árbevétele	Saját tőke	Jegyzett tőke	Jegyzett tőke		Adózás előtti eredmény	
					belföldi magán	külföldi		
		millió HUF				tulajdon aránya, %		millió HUF
Adózás előtti eredmény jellege szerint								
Nyereséges	6 392	1 794 327	1 847 581	228 573	49,15	14,76	183 160	
Veszteséges	2 846	146 960	170 993	73 488	26,39	48,96	–27 583	
0 eredményű	526	70	550	872	77,09	5,53	0	
Összesen	9 764	1 941 357	2 019 125	302 933	43,71	23,03	155 577	
Foglalkoztatottak száma szerint								
0	3 647	63 959	73 975	18 561	63,16	7,99	8 011	
1	fő közötti létszám	1 821	54 844	54 548	10 984	72,77	9,18	6 264
2–9		2 826	319 153	347 447	62 489	37,43	52,49	34 752
10–49		1 210	688 139	808 992	85 975	48,04	20,27	58 765
50–249		250	697 113	635 529	103 861	44,29	16,40	38 893
250 fő és nagyobb	10	118 149	98 634	21 063	9,54	0,00	8 892	
Összesen	9 764	1 941 357	2 019 125	302 933	43,71	23,03	155 577	
Gazdálkodási forma szerint								
Kft.	6 857	1 363 851	1 279 368	167 918	44,44	33,26	115 047	
Rt.	307	434 564	579 348	113 976	42,41	3,86	31 203	
Szövetkezet	349	73 825	67 020	5 765	89,34	0,31	2 783	
Bt.	1 265	46 679	61 115	11 591	13,60	81,84	6 475	
Nonprofit szervezet	78	2 628	11 905	1 099	14,96	0,27	–876	
Egyéb	908	19 810	20 369	2 584	99,25	0,00	943	
Összesen	9 764	1 941 357	2 019 125	302 933	43,71	23,03	155 577	
Vállalkozások nagysága szerint								
Mikrovállalkozás	8 192	398 437	452 424	89 974	47,65	38,73	46 077	
Kisvállalkozás	1 215	675 480	800 348	85 476	48,19	20,91	58 001	
Középvállalkozás	248	549 619	613 063	101 051	45,48	15,29	39 173	
Nagyvállalkozás	12	304 954	138 115	22 654	8,87	7,02	12 155	
Egyéb vállalkozás	97	12 866	15 174	3 779	10,20	0,05	171	
Összesen	9 764	1 941 357	2 019 125	302 933	43,71	23,03	155 577	

Forrás: NAV-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

7. melléklet: **A kettős könyvelést vezető vállalkozások eredménykimutatása, folyó áron (élelmiszerek, italok, dohánytermékek)**

Megnevezés	2016	2017	Változás	2017. évi a 2016. évi százalékában
	millió HUF			
1. Belföldi értékesítés nettó árbevétele	2 340 907	2 417 671	76 764	103,3
2. Exportértékesítés nettó árbevétele	1 189 577	1 216 681	27 104	102,3
I. Értékesítés nettó árbevétele	3 530 484	3 634 352	103 867	102,9
II. Aktivált saját teljesítmények értéke	23 866	23 199	-667	97,2
3. Visszafizetési kötelezettség nélkül kapott támogatás	5 306	6 959	1 654	131,2
III. Egyéb bevételek	107 080	122 151	15 071	114,1
4. Anyagköltség	1 859 325	1 924 038	64 713	103,5
5. Eladott áruk beszerzési értéke	419 122	430 093	10 970	102,6
IV. Anyag jellegű ráfordítások	2 753 379	2 825 133	71 754	102,6
6. Bérköltség	241 806	259 716	17 911	107,4
7. Személyi jellegű egyéb kifizetés	34 147	32 279	-1 868	94,5
8. Bérjárulékok	66 054	60 775	-5 280	92,0
V. Személyi jellegű ráfordítások	342 007	352 869	10 862	103,2
VI. Értékcsökkenési leírás	101 849	105 485	3 636	103,6
9. Adó jellegű ráfordítások	173 001	189 115	16 114	109,3
VII. Egyéb ráfordítások	321 935	340 038	18 103	105,6
Üzemi tevékenység nyeresége	172 168	182 888	10 720	106,2
vesztesége	-29 909	-26 711	3 198	89,3
A. ÜZEMI TEVÉKENYSÉG EREDMÉNYE	142 259	156 177	13 917	109,8
10. Kamatbevételek	3 188	2 915	-273	91,4
11. Kapott osztalékrészesedés	22 410	1 806	-20 604	8,1
VIII. Pénzügyi műveletek bevételei	55 244	30 010	-25 234	54,3
12. Kamat, kamat jellegű ráfordítások	21 783	16 368	-5 415	75,1
IX. Pénzügyi műveletek ráfordításai	50 698	44 802	-5 897	88,4
Pénzügyi műveletek nyeresége	23 453	5 001	-18 452	21,3
vesztesége	-18 908	-19 792	-884	104,7
B. PÉNZÜGYI MŰVELETEK EREDMÉNYE	4 546	-14 791	-19 337	-325,4
C. SZOKÁSOS VÁLLALKOZÁSI EREDMÉNY	146 805	141 386	-5 419	96,3
Adózás előtti nyereség	179 324	170 931	-8 393	95,3
veszteség	-32 519	-29 545	2 974	90,9
E. ADÓZÁS ELŐTTI EREDMÉNY	146 805	141 386	-5 419	96,3
13. Adófizetési kötelezettség	15 463	10 324	-5 140	66,8
Adózás utáni nyereség	164 096	160 805	-3 292	98,0
veszteség	-32 755	-29 743	3 012	90,8
F. ADÓZÁS UTÁNI EREDMÉNY	131 342	131 062	-280	99,8

Forrás: NAV-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

8. melléklet: **A kettős könyvelést vezető vállalkozások pénzügyi mutatóinak alakulása az élelmiszereket, italokat és dohánytermékeket gyártó ágazatban**

Megnevezés	Élelmiszeripar		Változás
	2016	2017	
Vagyoni helyzet			
Befektetett eszközök aránya (%)	48,3	48,0	−0,3
Forgóeszközök aránya (%)	50,2	50,6	0,4
Tőkeerősség (%)	43,9	45,7	1,8
Jegyzett tőke aránya (%)	10,3	10,2	−0,1
Kötelezettség aránya (%)	51,9	49,9	−2,0
Befektetett eszközök fedezettsége (%)	90,8	95,2	4,4
Saját tőke növekedése (%)	425,0	448,7	23,7
Forgótőke alakulása (millió Ft)	440 817	443 048	2 231
Forgótőke aránya (%)	37,9	36,0	−1,8
Pénzügyi helyzet			
Likviditási ráta (%)	149,6	148,3	−1,3
Likviditási gyorsráta (%)	95,8	95,1	−0,8
Pénzhányad (%)	20,7	23,2	2,5
Pénzeszköz-likviditás (%)	18,6	20,9	2,3
Hitelfedezettség (%)	118,7	107,4	−11,3
Hitelfedezettségi mutató (%)	75,1	71,9	−3,2
Megtérülési mutatók			
Készletek forgási sebessége (nap)	49,4	49,1	−0,3
Kintlévőségek időtartama (nap)	41,5	36,1	−5,4
Szállítói tartozások időtartama (nap)	44,8	43,3	−1,6
Jövedelemhelyzet			
Bruttó termelési érték	3 111 370	3 206 508	95 138
Nettó termelési érték	727 191	752 152	24 961
Folyó termelőfelhasználás	2 333 850	2 394 295	60 445
Bruttó hozzáadott érték	777 520	812 213	34 694
Élő munka hatékonysága	38,4	41,3	2,9
Eszközhatékonyság	0,7	0,6	0,0
Jövedelmezőség			
Árbevétel-arányos adózott eredmény, ROS (%)	3,7	3,6	−0,1
Tőkearányos adózott eredmény, ROE (%)	11,3	10,7	−0,6
Eszközarányos adózott eredmény, ROA (%)	5,0	4,9	−0,1
Befektetett eszköz jövedelmezősége (%)	10,2	10,1	−0,1
Bérijövedelmezőség (%)	38,4	37,1	−1,3
1 főre jutó adózott eredmény	143,0	149,0	5,9
Saját tőke jövedelmezősége (%)	12,6	11,5	−1,1
Alaptőke jövedelmezősége (%)	48,0	47,8	−0,1
Tőkeáttételi mutatók			
Eladósodottság foka (%)	51,9	49,9	−2,0
Eladósodottság mértéke (%)	118,4	109,3	−9,0
Nettó eladósodottság foka (%)	60,9	55,7	−5,3

Forrás: NAV-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

9. melléklet: A kettős könyvelést vezető vállalkozások eszközei, forrásai (élelmiszerek, italok, dohánytermékek)

Megnevezés	2016	2017	Változás	2017. évi a 2016. évi százalékában
	millió HUF			
Vállalkozások száma				
Összesen	5 379	4 829	−550	89,8
Eszközállomány folyó áron, millió HUF				
A. Befektetett eszközök	1 281 734	1 291 726	9 992	100,8
I. Immateriális javak	24 796	39 090	14 294	157,6
1. Kísérleti fejlesztés aktivált értéke	1 332	1 539	207	115,6
II. Tárgyi eszközök	1 099 717	1 159 659	59 942	105,5
1. Ingatlanok	507 947	537 124	29 177	105,7
2. Műszaki gépek, berendezések, jármű	362 519	381 011	18 492	105,1
3. Tenyészállatok	751	1 396	645	185,9
4. Beruházások, felújítások	95 360	112 478	17 118	118,0
5. Egyéb berendezés	54 614	60 360	5 746	110,5
6. Egyéb	78 526	67 290	−11 236	85,7
III. Befektetett pénzügyi eszközök	157 221	92 977	−64 244	59,1
B. Forgóeszközök	1 330 003	1 360 194	30 191	102,3
I. Készletek	477 739	488 436	10 697	102,2
II. Követelések	667 762	658 977	−8 786	98,7
III. Értékpapírok	18 779	20 962	2 183	111,6
IV. Pénzeszközök	165 723	191 819	26 097	115,7
C. Aktív időbeli elhatárolások	39 530	38 769	−761	98,1
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	2 651 267	2 690 689	39 422	101,5
Eszközállomány forrásai folyó áron, millió HUF				
D. Saját tőke	1 163 282	1 229 134	65 853	105,7
I. Jegyzett tőke	273 715	273 909	194	100,1
II. Jegyzett, de be nem fizetett tőke	−821	−555	266	67,6
III. Tőketartalék	277 057	281 514	4 457	101,6
IV. Eredménytartalék	307 881	365 604	57 723	118,7
V. Egyéb tartalékok	173 975	178 160	4 185	102,4
VI. Adózott eredmény	131 479	130 508	−972	99,3
E. Céltartalékok	13 771	10 905	−2 867	79,2
F. Kötelezettségek	1 376 780	1 343 538	−33 243	97,6
I. Hátrasorolt kötelezettségek	49 215	47 532	−1 683	96,6
II. Hosszú lejáratú kötelezettségek	438 379	378 859	−59 520	86,4
1. Hosszú lejáratú hitelek	229 666	189 764	−39 902	82,6
2. Tul. által nyújtott hosszú lej. kölcsön	52 789	53 676	886	101,7
III. Rövid lejáratú kötelezettségek	889 186	917 146	27 960	103,1
1. Rövid lejáratú köt. áruszállításból	338 263	334 792	−3 471	99,0
2. Rövid lejáratú köt. tul. szembeni	61 404	61 510	106	100,2
3. Rövid lejáratú hitelek, kölcsönök	222 023	227 090	5 067	102,3
G. Passzív időbeni elhatárolások	97 434	107 112	9 678	109,9
FORRÁSOK ÖSSZESEN	2 651 267	2 690 689	39 422	101,5

Forrás: NAV-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

10. melléklet: Az élelmiszeripari vállalkozások szakágazatainak főbb pénzügyi adatai 2016–2017-ben

Megnevezés	Vállalkozások száma		Értékesítés nettó árbevétele		Adózás előtti eredmény		Saját tőke		Saját tőkére vetített jövedelmezőség		Árbevétel-arányos jövedelmezőség		Kötelezettségek	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Húsfeldolgozás, -tartósítás, húskészítmény gyártása	590	523	842 469	892 609	21 034	22 235	194 074	217 112	10,8	10,2	2,5	2,5	234 063	252 639
Húsfeldolgozás, -tartósítás	76	68	132 916	140 673	4 406	6 909	39 098	46 626	11,3	14,8	3,3	4,9	35 263	35 213
Baromfiús feldolgozás, tartósítása	135	131	339 012	309 885	3 953	9 696	67 444	74 660	5,9	13,0	1,2	3,1	83 371	90 251
Hús-, baromfiús-készítmény gyártása	379	324	370 541	442 052	12 675	5 630	87 532	95 826		5,9	3,4	1,3	115 429	127 176
Hal-feldolgozás, -tartósítás	10	10	188	203	1	–1	–163	–164	–0,7	0,6	0,6	–0,5	570	368
Gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás	546	510	214 423	218 579	7 444	9 903	104 322	116 172	7,1	8,5	3,5	4,5	114 024	112 890
Növényi, állati olaj gyártása	70	61	214 139	228 019	3 973	7 886	25 300	29 132	15,7	27,1	1,9	3,5	133 217	108 549
Tejfeldolgozás	142	131	267 710	322 367	7 746	7 727	82 668	88 138	9,4	8,8	2,9	2,4	67 905	93 849
Tejtermék gyártása	100	90	260 508	316 462	7 768	8 172	81 154	87 032	9,6	9,4	3,0	2,6	64 162	90 792
Jégkrém gyártása	42	41	7 202	5 906	–22	–445	1 513	1 107	–1,5	–40,2	0,0	–7,5	3 743	3 057
Malomipari termék, keményítő gyártása	121	111	216 492	211 417	22 335	24 583	94 780	100 286	23,6	24,5	10,3	11,6	58 609	80 254
Malomipari termék gyártása	113	104	115 002	109 612	5 200	4 534	46 379	46 858	11,2	9,7	4,5	4,1	42 885	44 374
Keményítő, keményítőtermék gyártása	8	7	101 491	101 805	17 136	20 049	48 401	53 428	35,4	37,5	16,9	19,7	15 724	35 879
Pékáru, tésztafélék gyártása	1 508	1 283	263 089	269 725	17 025	11 716	107 431	105 552	15,9	11,1	6,5	4,3	85 841	87 702
Kenyér, friss pékáru gyártása	155	129	43 457	43 241	2 632	1 643	24 596	24 960	10,7	6,6	6,1	3,8	17 919	22 348
Tartósított lisztes áru gyártása	1 233	1 061	66 063	160 739	8 853	5 988	37 636	49 574	23,5	12,1	13,4	3,7	24 265	43 103
Tésztafélék gyártása	120	93	153 570	65 745	5 540	4 084	45 199	31 018	12,3	13,2	3,6	6,2	43 657	22 251
Egyéb élelmiszer gyártása	726	657	532 101	502 613	21 122	18 915	152 279	145 054	13,9	13,0	4,0	3,8	259 092	197 926
Cukorgyártás	9	7	54	50	–85	–15	2 051	2 292	–4,1	–0,7	–157,7	–30,1	561	305
Takarmány gyártása	157	141	343 028	332 212	32 278	11 887	155 991	164 791	20,7	7,2	9,4	3,6	129 033	136 402
Ital gyártása	1 501	1 394	478 403	481 720	13 523	21 785	210 567	222 520	6,4	9,8	2,8	4,5	253 234	242 180
Dohánytermék gyártása	8	8	158 441	174 888	323	4 750	36 033	40 543	0,9	11,7	0,2	2,7	41 192	30 778
Összesen	5 379	4 829	3 530 484	3 634 352	146 805	141 386	1 163 281	1 229 135	9,8	11,5	3,6	3,9	1 376 780	1 343 537

Forrás: NAV-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

11. melléklet: Az élelmiszereket, italokat és dohánytermékeket gyártó gazdálkodó szervezetek főbb pénzügyi adatai néhány jellemző szerint 2017-ben, folyó áron (kettős könyvelést vezetőik)

Megnevezés	Vállal- kozások száma	Értékesítés nettó árbevétele	Saját tőke	Jegyzett tőke	Jegyzett tőke		Adózás előtti eredmény	Árbevétel- arányos	Sajáttőke- előtti
					belföldi magán	külföldi			
			millió HUF		tulajdon	aránya, %	millió HUF	eredmény, %	
Adózás előtti eredmény jellege szerint									
Nyereséges	2 848	3 325 319	1 091 589	210 277	15,87	51,07	170 931	5,14	15,66
Veszteséges	1 772	309 014	137 348	63 054	20,92	41,46	-29 545	-9,56	-21,51
0 eredményű	209	19	197	577	89,53	7,47	0	0,00	0,00
Összesen	4 829	3 634 352	1 229 134	273 909	17,19	48,77	141 386	3,89	11,50
Foglalkoztatottak száma szerint									
0	1 374	31 591	26 291	12 127	45,65	24,19	798	2,53	3,04
1	743	17 637	13 064	4 237	69,42	6,63	277	1,57	2,12
2–9	1 545	116 743	51 606	18 665	51,98	4,82	2 030	1,74	3,93
10–49	837	488 734	212 372	39 615	32,67	31,75	19 543	4,00	9,20
50–249	274	1 010 819	374 755	74 551	17,25	49,07	41 230	4,08	11,00
250 fő és nagyobb	56	1 968 827	551 046	124 713	2,48	64,39	77 508	3,94	14,07
Összesen	4 829	3 634 352	1 229 134	273 909	17,19	48,77	141 386	3,89	11,50
Gazdálkodási forma szerint									
Kft.	3 910	2 702 762	927 059	171 182	20,72	55,26	116 477	8,44	12,56
Rt.	135	886 946	286 783	100 992	10,52	38,05	23 226	7,18	8,10
Szövetkezet	10	1 230	348	145	99,62	0,00	-35	3,77	-10,06
Bt.	508	29 451	11 400	1 127	47,71	49,67	1 489	13,87	13,06
Nonprofit szervezet	17	85	100	48	58,13	0,00	-22	-33,33	-22,01
Egyéb	249	13 878	3 445	415	64,28	0,72	250	4,76	7,26
Összesen	4 829	3 634 352	1 229 134	273 909	17,19	48,77	141 386	3,89	11,50
Vállalkozások nagysága szerint									
Mikrovállalkozás	3 605	121 367	74 286	33 281	53,06	11,83	894	11,56	1,20
Kisvállalkozás	840	444 451	200 174	38 822	33,39	30,84	17 439	8,59	8,71
Középvállalkozás	279	969 065	361 670	69 543	17,46	51,20	39 928	7,13	11,04
Nagyvállalkozások	60	2 093 614	584 397	127 834	3,36	64,20	84 103	3,99	14,39
Egyéb vállalkozások	45	5 855	8 607	4 429	0,43	0,00	-978	1,33	-11,37
Összesen	4 829	3 634 352	1 229 134	273 909	17,19	48,77	141 386	3,89	11,50

Forrás: NAV-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Hivatkozások jegyzéke

1. Illés Ivett és Keményné Horváth Zsuzsanna (2018): Az élelmiszer-termelés gazdálkodó szervezeteinek pénzügyi helyzete 2016. Budapest, Agrárgazdasági Kutató Intézet. DOI: <https://doi.org/10.7896/ai1707>
2. KSH (2017a): STADAT 2.1.38. Az alkalmazásban állók átlagos állományi létszáma a nemzetgazdaságban (2000–). Budapest, Központi Statisztikai Hivatal. www.ksh.hu
3. KSH (2017b): STADAT 2.1.41. A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete a nemzetgazdaságban (2000–). Budapest, Központi Statisztikai Hivatal. www.ksh.hu
4. KSH (2017c): STADAT 4.1.2. Mezőgazdasági számlák rendszere, volumenindexek (1998–). Budapest, Központi Statisztikai Hivatal. www.ksh.hu
5. KSH (2017d): STADAT 3.6.12. Agrárrolló (2000–). Budapest, Központi Statisztikai Hivatal. www.ksh.hu
6. KSH (2017e): STADAT 4.1.1. Mezőgazdasági számlák rendszere, folyó alapon (1998–). Budapest, Központi Statisztikai Hivatal. www.ksh.hu

Jogsabályok

7. 2004. évi XXXIV. törvény a kis- és középvállalkozásokról, fejlesztésük támogatásáról
8. 2015. évi CLXXVIII. törvény a nemzetközi pénzügyi beszámolási standardok egyedi beszámolási célokra történő hazai alkalmazásának bevezetéséhez kapcsolódó, valamint egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról

